

Nationella minoriteter

Minoritetspolitikens
utveckling år 2014

Utgivningsår: 2015

Rapport 2015:6

ISBN: 978-91-7281-630-5

Fler exemplar av rapporten kan beställas hos
enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor,
Länsstyrelsen i Stockholms län

Tfn: 010-223 10 00

Besök också vår webbplats www.minoritet.se

Innehåll

Bakgrund	4
Uppdrag.....	4
Metod.....	5
Sammanfattning och åtgärdsförslag	9
Minoritetspolitikens utveckling år 2014	9
Statsbidrag till kommuner och landsting	15
Länsstyrelsen och Sametingets insatser	16
Förslag på åtgärder	17
Minoritetspolitikens utveckling år 2014	
- en belysning genom indikatorer	21
Övergripande.....	21
Diskriminering och utsatthet	23
Inflytande och delaktighet.....	27
Språk och kulturell identitet.....	35
Stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser	51
Länsstyrelsen och Sametingets gemensamma uppdrag	51
Statsbidrag till kommuner och landsting	53
Överföring av kommuners statsbidrag till år 2015	53
Länsstyrelsens uppdrag.....	54
Sametingets uppdrag.....	56
Minoritet.se	58
Samiskt språkcentrum	60
Samråd	63
Gemensamt samråd med nationella minoriteters organisationer.....	63
Samråd med respektive nationell minoritet.....	64
Myndigheter med särskilt uppdrag	69
Institutet för språk och folkminnen	69
Kulturrådet	69
Sameskolstyrelsen.....	70
Skolinspektionen.....	71
Skolverket.....	71
Universitets- och högskolerådet	72
Bilaga	73

Bakgrund

Uppdrag

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har ett nationellt uppföljnings- och samordningsansvar för Sveriges minoritetspolitik och myndigheterna ska verka för det minoritetspolitiska målet med utpekade delområden.

Enligt regleringsbrev ska Länsstyrelsen och Sametinget särskilt redovisa:

- hur medel från utgiftsområde 1, anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter*, har använts och bedöma det fortsatta behovet av medel,
- hur myndigheterna har följt och utvärderat tillämpningen av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, samt vilka stödjande och samordnande insatser som har gjorts med anledning av detta, och
- genomförda kunskapshöjande insatser och behovet av ytterligare insatser avseende såväl Sveriges internationella åtaganden som nationell lagstiftning.

Länsstyrelsen ska också redovisa fördelningen av stöd enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.

Sametinget ska redovisa på vilket sätt uppdraget att utveckla hemsidan minoritet.se har genomförts och hur myndigheten arbetar för att involvera de fem nationella minoriteterna i arbetet med hemsidan.

Sametinget ska även redovisa på vilket sätt Samiskt språkcentrum genomfört uppdraget enligt regleringsbrevet. En lägesrapport om situationen för de samiska språken ska också lämnas.

Övrig redovisning

- Sameskolstyrelsen ska enligt sitt regleringsbrev redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planeras att vidtas i syfte att utöka och utveckla den integrerade samiska undervisningen.
- Institutet för språk och folkminnen ska i enlighet med sitt regleringsbrev redovisa hur medel från anslag 7:1 använts för att bedriva språkvårdande verksamhet samt revitaliseringsinsatser för insatser till stöd för de nationella minoritetsspråken.
- Kulturrådet ska enligt sitt regleringsbrev redovisa hur myndigheten verkat för de samiska folkens och övriga nationella minoriteters kultur, i såväl kultursamverkansmodellen som i övrig bidragsgivning och verksamhet.
- Skolinspektionen, Skolverket och Universitets- och högskolerådet ska enligt regleringsbrev redovisa sina interna och externa insatser utifrån de minoritetspolitiska målen, samt effekter av dessa insatser. Skolinspektionen ska dessutom redovisa erfarenheter av granskningar av skolväsendet utifrån de minoritetspolitiska målen.

I denna rapport redovisar Länsstyrelsen och Sametinget uppdragen och det minoritetspolitiska arbetet år 2014 till regeringen.

Metod

Länsstyrelsen och Sametinget har utarbetat ett uppföljningssystem över det minoritetspolitiska arbetet med en struktur som ska vara bärande över tid. Systemet bygger på indikatorer uppdelade på de tre minoritetspolitiska delområdena samt ett övergripande område. Indikatorerna användes första gången i arbetet med 2013 års redovisning och de har justerats något inför denna rapport.

Merparten av indikatorerna i rapporten redovisar situationen på lokal nivå eftersom kommunerna ansvarar för större delen av de verksamheter som omfattas av insatser enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. I vissa delar avser uppföljningen endast kommuner i förvaltningsområdena som även har skyldigheter enligt lagens förstärkta skydd.

Underlag

Underlagen till indikatorerna är främst inhämtade från enkätsvar som Länsstyrelsen och Sametinget begärt in från kommuner, landsting, övriga myndigheter och företrädare för minoriteterna.¹ Uppgifterna från enkätsvarerna avser de egna verksamheterna under år 2014. Uppgifterna från minoritetsrepresentanterna handlar till största delen om hur de upplever samråden på lokal, regional och nationell nivå.

Insamling av nationell statistik och annan data från statliga myndigheter och public servicebolag ligger till grund för de nationella indikatorerna. Underlag har inhämtats från Brottsförebyggande rådet, Diskrimineringsombudsmannen, Skolverket, Sveriges Radio, Sveriges Television, Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslerämbetet och Utbildningsradion.

Det är andra gången som indikatorer används inom det minoritetspolitiska området vilket gör att jämförelser framförallt går att göra mellan åren 2013 och 2014. På sikt kommer utfall, resultat och effekter att kunna tolkas bättre då längre tidsserier finns att tillgå.

Liksom vid tidigare års uppföljning utgör även kunskap från Länsstyrelsen och Sametingets samråd med nationella minoritetsorganisationer, nätverksträffar med samordnare samt fortlöpande kontakter med kommuner, landsting och övriga myndigheter viktiga underlag.

Länsstyrelsen och Sametinget har även tagit del av redovisningar av det minoritetspolitiska uppdraget som Institutet för språk- och folkminnen, Kulturrådet, Skolinspektionen, Skolverket och Universitets- och högskolerådet haft i uppdrag att inkomma med.

¹ Enkätfrågor till kommuner och landsting har utformats i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting enligt SFS 1982:668.

Respondenter och svarsfrekvens

Insamling av underlag i samband med Länsstyrelsen och Sametingets uppföljningsarbete år 2014 omfattar samtliga kommuner och landsting, övriga myndigheter samt representanter för de nationella minoriteterna.

Tillvägagångssättet för utskick och insamling av enkäter har varit oförändrad över åren när det gäller kommuner och landsting/regioner i förvaltningsområdena. För övriga kommuner och landsting har ett flertal, på begäran av Länsstyrelsen och Sametinget, lämnat kontaktuppgifter och mailadresser. I övriga fall har enkäterna skickats till registrator.

Tre enkäter har ställts till den civila sektorn år 2014. En enkät skickades till minoritetsföreträdare som ingår i lokala samråd och insamling av respondenter har skett genom samordnare i förvaltningsområdena. Den andra enkäten ställdes till företrädare för riksorganisationer som fått statsbidrag för 2014 och Sametingets politiska styrelse och den tredje enkäten var ett öppet frågeformulär på minoritet.se.

Svarsfrekvensen från de 68 kommunerna och 13 landstingen/regionen i förvaltningsområdena är 100 procent. Det är tydligt att de är motiverade och väl införstådda med värdet av att bidra i uppföljningsarbetet. Kommuner och landsting/region i förvaltningsområdena har sedan tidigare en fortlöpande dialog med Länsstyrelsen och Sametinget och ett pågående utvecklingsarbete som de även tilldelas statsbidrag för att genomföra.

För kommuner utanför förvaltningsområdena har svarsfrekvensen ökat från 46 inkomna svar (20 procent) år 2013 till 71 inkomna svar (32 procent) 2014. Samtliga landsting/regioner utanför förvaltningsområdena har besvarat enkäten.

Svarsfrekvensen från övriga myndigheter är 71 procent. Enkäten skickades ut till totalt 59 myndigheter varav 42 svarade i tid för denna mätning.

Från minoritetsföreträdare som ingår i lokala samråd inkom 206 svar (40 procent), varav färre än fem från den judiska minoriteten. Svarsfrekvensen på enkäten till företrädare för riksorganisationer som fått statsbidrag för 2014 och Sametingets politiska styrelse är 64 procent och 275 svar inkom på det öppna frågeformuläret på minoritet.se. Eftersom svarsfrekvensen är väldigt ojämn mellan minoritetsgrupperna är det svårt att dra några direkta slutsatser för respektive grupp. Svaren får snarare ses som indikationer på situationen för gruppen som helhet.

I sammanställningen på nästa sida redovisas hur många enkätsvar som kommit in uppdelat på olika uppgiftslämnare.

Organisation	Antal svar	Antal utskick	Svars-frekvens
Kommuner, i förvaltningsområde²	68	68	100 %
Varav kommuner i förvaltningsområdet för samiska	19	19	100 %
Varav kommuner i förvaltningsområdet för finska	52	52	100 %
Varav kommuner i förvaltningsområdet för meänkieli	6	6	100 %
Landsting/region i förvaltningsområde	13	13	100 %
Kommuner, inte i förvaltningsområde	71	222	32 %
Landsting/region, inte i förvaltningsområde	8	8	100 %
Övriga myndigheter	42	59	71 %
Civil sektor, minoritetsrepresentanter i lokala samråd	206	520	40 %
Varav judar	1		
Varav romer	9		
Varav samer	49		
Varav sverigefinnar	141		
Varav tornedalingar	5		
Varav representanter som inte vill uppge representation	1		
Riksorganisationer med statsbidrag samt Sametingets politiska styrelse	16	25	64 %
Öppen enkät på webbplatsen minoritet.se	275		
Varav judar	30		
Varav romer	2		
Varav samer	118		
Varav sverigefinnar	92		
Varav tornedalingar	32		
Varav representanter som inte vill uppge representation	1		

² Två kommuner ingår i alla tre förvaltningsområden och fem kommuner ingår i två förvaltningsområden, därför överensstämmer inte antalen med totala antalet inkomna svar från kommuner i förvaltningsområdena.

Uppföljningssystemets styrkor och svagheter

Uppföljningssystemet har en del metodologiska styrkor och svagheter. Systemets främsta styrka är att det ger möjlighet att över tid mäta såväl utfall som effekter av minoritetspolitiken. Systemets svaghet är de generella problem som finns vid stora enkäter med svårigheter att kvalitetsgranska indata. Därför är det viktigt att bedömningarna och analyserna inte enbart förlitar sig på kvantitativa data. Såväl samråd som nätverksträffar är viktiga delar i uppföljningen.

Till detta kommer att det inte är självklart att till synes jämförbar statistik har samma säkerhet. Till exempel har alla kommuner inom förvaltningsområdena svarat på enkäten vilket ger goda möjligheter att beskriva verksamheten där. För de kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena ger enkäten mycket små möjligheter att dra säkra slutsatser kring deras aktiviteter. Där har kunskap som samlats in genom regionkonferenser och samråd kompletterat analysen. Det är inte heller möjligt att göra djupgående jämförelser mellan minoriteterna eftersom antalet respondenter skiljer sig markant åt.

Rapportens disposition

Rapporten inleds med en sammanfattning och förslag på åtgärder.

I följande avsnitt belyser Länsstyrelsen och Sametinget minoritetspolitikens utveckling under 2014 utifrån indikatorer uppdelade på de tre delområdena; diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet. Dessutom finns ett övergripande område.

Därpå redovisas hur årets anslagsmedel har använts och vilka stödjande, samordnande och kunskaphöjande insatser som Länsstyrelsen och Sametinget har genomfört under året. I denna del rapporteras också fördelningen av stöd enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter, Länsstyrelsens särskilda uppdrag avseende den romska minoriteten, Sametingets utvecklingsarbete med minoritet.se och hur Samiskt språkcentrum genomfört sitt uppdrag.

Det samråd som Länsstyrelsen och Sametinget genomfört gemensamt med representanter för alla fem minoriteterna, och de enskilda samråd som Länsstyrelsen har haft med respektive judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar redovisas därefter.

Rapporter från Institutet för språk och folkminnen, Kulturrådet, Sameskolstyrelsen, Skolinspektionen, Skolverket och Universitets- och högskolerådet sammanfattas i ett avslutande avsnitt.

I bilaga till rapporten finns en sammanställning av statsbidraget till kommuner och landsting/region som ingår i förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli.

Sammanfattning och åtgärdsförslag

Minoritetspolitikens utveckling år 2014

Arbetet för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter har utvecklats positivt inom förvaltningsområdena sedan den minoritetspolitiska reformen 2010. Enskilda som bor inom förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli har idag flera möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och störst möjlighet har de individer som bor i en kommun som får statsbidrag för individens minoritetsspråk.

De goda resultaten inom förvaltningsområdena har en tydlig koppling till de statsbidrag som utbetalas för minoritetspolitiska insatser, att kommuner och landsting har tydligt utpekade och väl förankrade funktioner med ansvar för det lokala minoritetsarbetet, att minoritetsrepresentanter är aktiva och att Länsstyrelsen och Sametinget fortlöpande har informerat om minoritetspolitiken och utbildat i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

De indikatorer som redovisas i nästa avsnitt visar dock att nivån på insatser i förvaltningsområdena är ungefär densamma som redovisades i Länsstyrelsen och Sametingets rapport för år 2013, och i vissa fall har de minskat.

När det gäller kommuner och landsting/regioner utanför förvaltningsområdena är det tydligt att den förda minoritetspolitiken inte fått tillräckligt genomslag. Trots informations- och utbildningsinsatser är kunskapsbristen om minoritetspolitiken och minoritetslagstiftningen utbredd, vilket leder till att de nationella minoriteternas särskilda rättigheter sällan uppmärksammas.

Länsstyrelsen och Sametinget har identifierat brister i den nuvarande lagstiftningen som bidrar till situationen då utfallet av minoritetspolitiken ofta blir beroende av enskilda lokalpolitikerna och statliga och kommunala tjänstemäns intresse, tolkning och förmåga att påverka för att förändra arbetssätt inom förvaltningarna.

En positiv förändring sedan förra året är att något fler av de övriga myndigheterna redovisar att de utvecklat former för nationella minoriteters delaktighet och inflytande. Det förefaller som om kunskapen om minoritetspolitiken och nationella minoriteters rättigheter ökat något inom myndigheterna under året. Påtryckningar från nationella minoriteters organisationer har sannolikt bidragit till den positiva utvecklingen.

Årets redovisningar från myndigheter med särskilda minoritetspolitiska uppdrag visar återigen att myndigheters insatser för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter har en tydlig koppling till särskilda regeringsuppdrag, främst uppdrag som tilldelas ekonomiska medel.

Övergripande

För att minoritetspolitikens mål ska kunna förverkligas och de nationella minoriteternas rättigheter ska säkerställas så behöver kommuner, landsting/regioner och övriga myndigheter utveckla ett systematiskt arbetssätt som innefattar information, behovskartläggning, analys och uppföljning. Insatserna behöver även vara målinriktade och inkluderas i ordinarie styrsystem.

Det finns stora skillnader mellan kommuner och landsting inom, respektive utanför, förvaltningsområdena när det gäller om de har utvecklat ett systematiskt arbetssätt för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter.

I förvaltningsområdena är det en relativt hög andel kommuner och landsting som genomfört insatser och som ser effekter av arbetet med att implementera den lagstiftning som finns till skydd för de nationella minoriteterna och deras språk.

Av kommunerna och landstingen utanför förvaltningsområdena är det endast ett fåtal som har beaktat vilka delar av verksamheten som är relevant för nationella minoriteter. De flesta kommuner har inte heller någon uppföljning eller styrning inom området.

Även inom förvaltningsområdena finns det kommuner och landsting som saknar ett målinriktat arbete, inte har genomfört fullständiga kartläggningar och där utbudet av service på nationella minoritetsspråk inte motsvaras av efterfrågan. En förklaring till detta är att de kommuner och landsting som nyligen anslutits till något av förvaltningsområdena inte har hunnit genomföra så många insatser. Det finns dock kommuner och landsting som har funnits inom förvaltningsområdena betydligt längre där dessa brister också förekommer.

Det är anmärkningsvärt att inte samtliga kommuner och landsting/region som ingått i förvaltningsområdena sedan år 2010 har en behovsanalys, styrning och uppföljning som en följd av arbetet med implementeringen av lagstiftningen. Där uppföljning görs behöver den i större utsträckning än idag integreras i ordinarie uppföljningssystem.

Diskriminering och utsatthet

Minoritetspolitikens målsättning är att ge skydd åt de nationella minoriteterna. Detta innebär att diskriminering på grund av etnicitet eller tillhörighet till någon nationell minoritet ska synliggöras och bekämpas, och att de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor.

Antalet anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen (DO) om diskriminering av judar, romer, samer, sverigefinnar eller tornedalingar har under året bedömts vara minst 77, vilket är en ökning från föregående år. Merparten av anmälningarna rör diskriminering av romer, vilket kan antas spegla romers särskilda utsatthet.

Skillnaden mellan antal anmälningar hos DO och den upplevda diskrimineringen är stor. En förklaring till den låga anmälningsfrekvensen

kan vara att det saknas tillräckliga kunskaper om skyddet mot diskriminering. En annan förklaring är de utsattas låga förtroende för, och tilltro till, de myndigheter som har ansvar att utreda anmälningar rörande diskriminering och andra former av kränkningar. Förekomsten av diskriminering av de nationella minoriteterna synliggörs därmed inte.

I relation till diskrimineringsstatistiken vittnar Brottsförebyggande rådets (Brå) hatbrottsstatistik att antalet anmälningar om hatbrott med antiromska motiv år 2013 är den högsta noterade nivån hittills.³ Vidare rapporterar Brå att endast en procent av anmälningarna om brott med antiromska motiv från år 2012 var personuppkärlade i slutet av mars 2014.

Fördelningen av de olika brottstyperna för år 2013 skiljer sig åt mellan antiromska och antisemitiska motiv. Olaga hot och ofredande var den vanligaste brottstypen vid antiromska motiv medan hets mot folkgrupp var den vanligaste för antisemitiska motiv.

Även när det gäller hatbrott är skillnaden mellan faktisk och anmäld brottslighet stort enligt Brå:s rapport. Benägenheten att anmäla ett hatbrott varierar mellan brottstyperna, över tid och mellan de olika grupperna som blir utsatta för hatbrott. Exempelvis kan förtroendet för rättsväsendet, eller myndigheter i allmänhet, variera och påverka om de utsatta anmäler brott till polisen. En annan utmaning är att hatbrottsmotiven är avgränsade till antiromska och antisemitiska motiv, vilket innebär att andra hatbrott riktade mot nationella minoriteter riskerar att förbli ouppmärksammade.

Utifrån Länsstyrelsen och Sametingets uppföljningsenkäter år 2014 har ungefär hälften av kommunerna inom förvaltningsområdena och övriga myndigheter utbildat sin personal inom diskrimineringsfrågor. Kommuner och landsting/regioner utanför förvaltningsområdena har i mindre utsträckning utbildat sin personal men skillnaden mellan kommuner och landsting/regioner inom respektive utanför förvaltningsområden är relativt liten.

Minoritetspolitiken har hittills haft begränsade effekter vad gäller det minoritetspolitiska delområdet diskriminering och utsatthet och behovet av särskilda insatser för att motverka diskriminering, trakasserier och hatbrott, är påtagligt.

Inflytande och delaktighet

Målet för minoritetspolitiken är att de nationella minoriteterna ska ges inflytande i frågor som berör dem. Denna rätt till inflytande finns tydligt reglerad både i Europarådets ramkonvention och i den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Enligt FN:s barnkonvention ska barn och ungdomar ges rätt att uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem (artikel 12), vilket således även gäller barn som tillhör de nationella minoriteterna.

Det finns stora skillnader när det gäller nationella minoriteters möjligheter till inflytande beroende på om de bor i en kommun som tillhör ett förvaltningsområde eller inte. En övervägande majoritet av kommuner inom förvaltningsområdena har formaliserade samråd medan majoriteten av

³ Hatbrottsstatistiken för helåret sammanställs och offentliggörs i maj, med ett års eftersläpning.

kommuner utanför förvaltningsområdena inte ger någon särskild form av inflytande i frågor som berör nationella minoriteter.

Störst möjlighet till inflytande har de som bor inom ett förvaltningsområde och vars kommun och landsting/region får statsbidrag för det egna minoritetsspråket. Inflytandet utövas i första hand genom formaliserade samråd där knappt hälften är beslutsfattande. I en klar majoritet av kommunerna och landstingen/regionen inom förvaltningsområdena uppges att samråden har haft avgörande betydelse för vilka beslut som fattats. En mindre andel uppger att liknande beslut ändå hade fattats utan samråd. Samrådsrepresentanter från minoriteterna har en positiv syn på möjligheten att påverka. De flesta är även nöjda med underlag inför möten och möjligheten att lyfta egna frågor.

Inflytande är vanligt inom alla områden som det ställts frågor om, det vill säga kultur, förskola, skola, äldreomsorg och användning av statsbidrag.

I författningskommentarer till 5 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk framgår att nationella minoriteter särskilt bör ges möjlighet att påverka i frågor som rör användandet av ekonomiska resurser avsatta för minoritetspolitiska åtgärder. Något fler än hälften av respondenterna från minoriteterna uppger att de är med och samråder om statsbidragets användning medan nästan alla kommuner som får statsbidrag uppger att de samråder om dessa medel.

Ungefär 40 procent av kommuner och landsting/region inom förvaltningsområdena ger ekonomisk ersättning för deltagande i samråden, vilket är en tioprocentig ökning sedan år 2013. Detta stämmer också väl överens med minoritetsrepresentanternas uppfattning. Hälften av minoritetsrepresentanterna uppger dock att de inte har tillräckliga ekonomiska resurser för att delta i samråd.

Sametinget, Sverigefinländarnas delegation och Svenska Tornedalingars Riksförbund tilldelas särskilda medel för att stärka möjligheterna till samråd och dialog med kommunerna i respektive förvaltningsområde för samiska, finska och meänkieli. Liknande medel tilldelas inte de romska och judiska minoriteterna.

En positiv förändring sedan förra året är att något fler myndigheter redovisar att de har olika former för inflytande och delaktighet för de nationella minoriteterna samt att beslut och inriktning som myndigheterna tar i större utsträckning har påverkats av samråd med minoriteterna. Den positiva förändringen är dock liten och det finns fortfarande stora utvecklingsbehov.

Kulturrådet, Skolinspektionen, Skolverket och Universitets- och högskolerådet har samråd och dialog med nationella minoriteter. Dessa myndigheter har under flera år haft särskilda regeringsuppdrag att följa upp och analysera den egna verksamheten utifrån minoritetspolitikens mål. De specifika regeringsuppdragen är av stor betydelse för att myndigheter ska säkerställa nationella minoriteters rätt till inflytande och delaktighet.

Språk och kulturell identitet

Målsättningen med minoritetspolitiken är att stödja de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande. De nationella minoriteterna ska ges möjlighet att lära sig, använda och utveckla sitt modersmål och utveckla en egen kulturell identitet. De ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation och språken ska bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige.

Liksom föregående år genomför samtliga kommuner som ingår i förvaltningsområdena insatser för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och kulturerna. I många kommuner fortsätter arbetet med att integrera språk- och kulturaktiviteter i kommunernas ordinarie kulturutbud. Kommunernas insatser har även resulterat i ett fortsatt växande intresse för att ansöka om modersmål i förskolan, även om ökningstakten är lägre än under föregående år.

Utanför förvaltningsområdena är situationen i stort sett oförändrad jämfört med år 2013. Relativt många kommuner redovisar att de genomfört någon språk- och kulturinsats medan en fjärdedel inte har genomfört några insatser alls. Det finns också landsting/regioner inom och utanför förvaltningsområdena som inte genomför några aktiviteter.

Andelen landsting/regioner som i den regionala kulturplanen avsatt medel för kulturverksamhet relaterad till nationella minoriteter har minskat jämfört med föregående år. Kulturrådet konstaterar i sin minoritetspolitiska redovisning att fler landsting/regioner idag samråder med företrädare för de nationella minoriteterna men att de har kommit olika långt när det gäller att lyfta nationella minoriteters kultur i de regionala kulturplanerna. Flest aktiviteter sker i landsting/regioner i förvaltningsområdena. Genom införandet av Kultursamverkansmodellen har Kulturrådet, i dialog med regionerna, kunnat lyfta de minoritetspolitiska målen.⁴ Ett utvecklingsarbete pågår som kan förväntas leda till att insatser för att främja nationella minoriteters språk och kultur kommer att öka på sikt.

Samtliga språk och kulturfrämjande insatser som denna undersökning omfattar, exempelvis modersmål i förskola, kulturaktiviteter och information är vanligt förekommande i kommuner som ingår i förvaltningsområdena. De flesta aktiviteter förekommer även till viss del i kommuner utanför förvaltningsområdena. Ett undantag är tvåspråkig undervisning inom skolan som inte är vanligt förekommande. Att alla kommuner genomför insatser betyder dock inte att alla gör allt. Det finns fortfarande utvecklingsområden, inte minst när det gäller insatser för att skydda och främja de icke-territoriella minoritetsspråken jiddisch och romani chib samt de judiska och romska kulturerna.

När det gäller övriga myndigheters språk- och kulturfrämjande arbete så redovisar knappt hälften att de har någon form av verksamhet, vilket är mer än en fördubbling mot 2013. Det förefaller som om kunskapen om

⁴ Kultursamverkansmodellen började gälla år 2011 i syfte att skapa ett ökat utrymme för regionala prioriteringar och variationer. Landsting/regioner som ingår i modellen beslutar, i samverkan med länets kommuner och kulturlivet, hur det statliga bidraget fördelas till regional kulturverksamhet. Samtliga län, utom Stockholm, är sedan 2013 med i kultursamverkansmodellen.

minoritetspolitikerna och nationella minoriteternas rättigheter ökat inom myndigheterna under året.

En väsentlig del av det förstärkta skyddet inom förvaltningsområdena är enskildas rättigheter att använda samiska, finska och meänkieli i kontakter med kommuner och övriga myndigheter. En förutsättning för att denna rättighet ska kunna säkerställas är att det finns tillgång till personal som kan ge service och handlägga ärenden på minoritetsspråk och att språk-användningen uppmuntras. Personalens språkkunskaper påverkar enskildas benägenhet att använda språken. Många kommuner, framförallt i förvaltningsområdet för samiska, och övriga myndigheter behöver stärka språkkompetensen bland personalen samt fortsätta utveckla former för information, service och ärendehandläggning på minoritetsspråk.

Samtliga kommuner och landsting/region i förvaltningsområdena har informerat nationella minoriteter om deras lagstadgade rättigheter. Alla informationskanaler som det ställts frågor om har i stort sett utnyttjats mer under år 2014 jämfört med 2013. Det vanligaste språket att informera på har varit svenska. Informationen på minoritetsspråken är oförändrad.

Enligt lag ska även kommuner och landsting/regioner utanför förvaltningsområdena samt övriga myndigheter ge information om de nationella minoriteternas rättigheter men här finns fortfarande brister.

Nationella minoriteternas barns rätt till sitt språk och sin kultur ska enligt lagen främjas särskilt. För språkens fortlevnad är förskoleverksamhet på de nationella minoritetsspråken mycket betydelsefull. Ungefär två tredjedelar av kommunerna inom förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli har någon form av förskoleverksamhet på minoritetsspråk. Andelen kommuner som erbjuder förskoleverksamhet på minoritetsspråk har dock minskat under år 2014 medan andelen kommuner som erbjuder annan pedagogisk verksamhet har ökat.⁵ Jämfört med år 2013 uppger några fler kommuner i förvaltningsområdena för samiska och finska att de har en servicenivå som motsvarar efterfrågan. Det är dock fortfarande ungefär 20 procent av kommunerna i förvaltningsområdena för finska och meänkieli och ungefär 50 procent av kommunerna i förvaltningsområdet för samiska som uppger att servicenivån inte motsvarar efterfrågan vad gäller förskoleverksamhet på nationella minoritetsspråk. Detta trots att kommunerna får statsbidrag för omorganisation, kompetensutveckling och andra insatser.

Modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken är centralt för språkbevarande och revitalisering. Statistik från Skolverket visar att mellan åren 2012 och 2014 har antalet elever i grundskolan som rapporterats som berättigade till och antal elever som deltar i modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk ökat marginellt.

Högre utbildning i de nationella minoriteternas språk och kulturer är en del i bevarandet och främjandet av dessa. Statistik visar att antalet sökande till

⁵ Annan pedagogisk verksamhet är en sammanfattande benämning för fyra verksamheter som vänder sig till barn till och med 12 år. Verksamheterna är pedagogisk omsorg, omsorg på obekvämtid, öppen förskola och öppen fritidsverksamhet. Se vidare på Skolverkets hemsida: www.skolverket.se/skolformer/annan-pedagogisk-verksamhet

utbildning på minoritetsspråk och om nationella minoriteters kultur har ökat. De antagna utgör något mer än en tredjedel av antalet sökande.

Det är stor skillnad mellan kommunerna inom förvaltningsområdena när det gäller omfattning av service och omvårdnad på nationella minoritetsspråk inom äldreomsorgen. Samtliga kommuner inom förvaltningsområdet för meänkieli erbjuder service och omvårdnad genom grupper, avdelningar eller särskilda boenden som är helt eller delvis tvåspråkiga. Motsvarande för kommuner inom förvaltningsområdet för finska är 75 procent och inom förvaltningsområdet för samiska ungefär 30 procent. Tvåspråkig hemtjänst har sedan år 2013 minskat inom alla tre förvaltningsområdena. Det finns fortfarande kommuner, framförallt i förvaltningsområdet för finska, som uppger att nivån av service och omvårdnad på nationella minoritetsspråk inom äldreomsorgen inte motsvarar efterfrågan. Det är anmärkningsvärt att kommunernas servicenivå fortfarande inte fullt ut lyckas motsvara efterfrågan särskilt med tanke på att kommunerna har möjlighet att använda statsbidraget till insatser inom äldreomsorgen.

Innebörden av begreppen ”hela eller delar” i lagens 17 och 18 §§ om förskoleverksamhet respektive service och omvårdnad på minoritetsspråk är otydlig vilket öppnar upp för olika tolkningar i kommuner.

Public serviceverksamheten är av betydelse för revitalisering av de nationella minoritetsspråken. För språkens fortsatta existens är program som riktar sig till barn och unga särskilt viktiga. Totalt har antalet sändningstimmar på nationella minoritetsspråk ökat marginellt mellan åren 2012 och 2013 men utbudet är fortfarande litet, främst på jiddisch. Jiddisch var inte heller utpekad i sändningstillståndet under perioden. Åtgärder krävs för att säkerställa att tillräckligt med resurser och utrymme avsätts för sändningar på samtliga nationella minoritetsspråk.

Statsbidrag till kommuner och landsting

Kommunernas ekonomiska redovisningar av 2014 års statsbidrag visar att totalt 95 procent av det disponibla statsbidraget har förbrukats under året. Den samlade bilden visar inga större förändringar mot tidigare år när det gäller fördelningen av statsbidrag på olika utgiftsposter. De största utgiftsposterna är kostnader för samordning och språk- och kulturaktiviteter. En mindre del av statsbidraget används för kostnader inom förskola och äldreomsorg.

Under år 2014 har landstingen/regionen förbrukat totalt 85 procent av statsbidraget. Landstingen/regionen har använt statsbidraget framförallt till samordning, språk- och kulturaktiviteter och övergripande information.

Det har kommit till Länsstyrelsen och Sametingets kännedom att det råder osäkerhet hos kommuner och landsting om vilka insatser som kan räknas som merkostnader och vilken typ av stödåtgärder för språken som kan bekostas av statsbidraget enligt förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. En del kommuner har utvecklat rutiner för statsbidragets användande som möjligen inte stämmer överens med förordningen.

Länsstyrelsen och Sametingets insatser

Antalet kommuner som ansöker om att ingå i förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli har fortsatt att öka sedan år 2010. Intresset på lokal nivå för framtida anslutningar verkar inte heller visa några tecken på att avta. År 2014 ingick 68 kommuner, tolv landsting och en region i förvaltningsområdena. Därutöver ingår ett flertal myndigheter med verksamheter som helt eller delvis sammanfaller med förvaltningsområdena.

Utvecklingen medför fortsatt ökade krav på Länsstyrelsen och Sametinget som ansvariga uppföljningsmyndigheter såväl när det gäller information och utbildningsinsatser, som samordning, uppföljning och administration.

Länsstyrelsen och Sametingets fokus för årets kunskapshöjande insatser har varit grundskyddet i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Två grundskyddskonferenser, en i Småland och en i Dalarna, har genomförts. Myndigheterna har även informerat om den nationella minoritetspolitiken och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk vid seminarier, konferenser och mässor.

Utbildningsinsatser riktade till representanter i kommuner och landsting sker fortlöpande både på initiativ av uppföljningsmyndigheterna och utifrån inkomna önskemål. Länsstyrelsen och Sametinget ger kontinuerligt stöd och information via kommunbesök, telefon och e-post.

Uppföljningsmyndigheternas informationsmaterial om de nationella minoriteternas rättigheter är mycket efterfrågat. Materialet distribueras till kommuner, landsting/regioner, nationella minoritetsorganisationer, myndigheter, skolor med flera.

Länsstyrelsen och Sametinget har under året genomfört ett gemensamt samrådsmöte med företrädare för de nationella minoriteterna. Länsstyrelsen har också genomfört enskilda samråd med riksorganisationer som företrädare judar, romer, tornedalingar och sverigefinnar. Under dessa samråd har det återigen uttryckts starka önskemål om att förordning (2005:765) om statsbidrag till nationella minoriteter ses över och att någon form av övergångsregler för fördelningen av statsbidraget införs. Det finns fortfarande en önskan om att storleken på statsbidraget ska öka.

Under året har myndigheterna genomfört en kartläggning över hur lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk beaktats på Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten. Kartläggningen med förslag på åtgärder har överlämnats till regeringen. Länsstyrelsen och Sametinget har dessutom bjudit in ett flertal statliga myndigheter till en nätverksträff och inlett en diskussion om ett närmare samarbete kring minoritetspolitiken.

Länsstyrelsen och Sametinget har fortsatt vidareutveckla uppföljningssystemet över det minoritetspolitiska arbetet.

Utvecklingen av hemsidan minoritet.se har fortsatt positiva resultat och antalet besökare har ökat i genomsnitt med 3 000 besök per månad under 2014.

Samiskt språkcentrum har samarbetat med andra samiska institutioner och organisationer för att samordna, komplettera och effektivisera arbetet med att revitalisera de samiska språken. Sametinget lämnar en lägesrapport om situationen för de samiska språken år 2014 till regeringen.

Länsstyrelsen och Sametinget bedömer att det finns fortsatt stora behov av stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser. Behov av resurser motsvarande minst 2014 års bidrag kommer att behövas även fortsättningsvis. En fortsatt utökning av förvaltningsområdena kräver dock utökade insatser som inte ryms inom nuvarande resurser.

Förslag på åtgärder

För att minoritetspolitiken ska få större och snabbare genomslag föreslår Länsstyrelsen och Sametinget följande åtgärder:

Övergripande

- *Att regeringen förtydligar lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, och i samband med det ser över möjligheten att införa tillsyn.*
En tydligare lagstiftning behövs för att påskynda förverkligandet av de nationella minoriteternas rättigheter. I detta arbete bör kommuner, landsting och övriga myndigheters ansvar klargöras. Genom att i lagstiftning även stärka möjligheterna för individer att utkräva sina rättigheter skulle individerna få en större möjlighet att agera när de inte får del av sina rättigheter.
- *Att regeringen ger ansvariga myndigheter i uppdrag att göra en översyn av begreppen "hela eller delar av" i lagens 17-18 §§ lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.*
Innebörden av begreppen "hela eller delar av" förskoleverksamhet på samiska, finska och meänkieli respektive service och omvårdnad på samiska, finska och meänkieli inom äldreomsorgen är otydlig. För att kommunerna i förvaltningsområdena ska kunna förverkliga de rättigheter som är förbundna med begreppen behöver detta förtydligas.
- *Att regeringen ger Länsstyrelsen och Sametinget i uppdrag att göra en fördjupad översyn av användningen av statsbidraget till kommuner och landsting/regioner.*
Syftet med statsbidraget till kommuner och landsting måste förtydligas och riktlinjer för användningen behöver tas fram. Medel bör tillföras detta uppdrag.
- *Att regeringen tillför uppföljningsmyndigheterna utökade resurser för stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser.*
Redovisningar från kommuner och landsting som inte ingår i förvaltningsområdena visar att de i liten utsträckning lever upp till lagens bestämmelser om grundskydd för de nationella minoriteterna. Insatser för att stärka grundskyddet både inom och utanför förvaltningsområdena måste fortsätta och utvecklas. Dessutom tillkommer allt fler kommuner i förvaltningsområdena. Därutöver efterfrågas löpande stöd, utbildning och information av kommuner som sedan tidigare ingår i förvaltningsområdena. Detta medför fortsatt ökade krav på uppföljningsmyndigheterna när det gäller stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser.

Diskriminering och utsatthet

- *Att DO får i uppdrag att särskilt redovisa erfarenheter i frågor om diskriminering som rör personer som tillhör de nationella minoriteterna, redovisningen bör ha ett genus- och barnperspektiv.*
Det saknas nödvändig kunskap och metoder för ett effektivt arbete mot diskriminering av nationella minoriteter.
- *Att regeringen ger Brottsförebyggande rådet i uppdrag att se över befintliga hatbrottsmotiv och utveckla kvalitén på statistiken.*
För att möjliggöra en bättre uppföljning av hatbrott i arbetet med minoritetspolitiken måste kvalitén på hatbrottsstatistiken utvecklas. Förutsättningar för att ange brottsinformation gällande hatbrottsmotiv är idag avgränsat till antiromska och antisemitiska motiv. Detta innebär att andra hatbrott riktade mot nationella minoriteter riskerar att förbli ouppmärksammade.

Inflytande och delaktighet

- *Att regeringen inför övergångsregler i förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.*
Det nuvarande regelverket leder till en konkurrenssituation inom minoritetsgrupperna och innebär att en organisation plötsligt kan få stora förändringar i sina ekonomiska förutsättningar då de ska dela beloppet med en nyttillkommen organisation.
- *Att regeringen höjer storleken på statsbidraget till nationella minoriteters organisationer.*
Storleken på statsbidraget behöver höjas då organisationerna har fått ökade kostnader för samråd med allt fler kommuner, landsting och myndigheter.
- *Att regeringen tilldelar de judiska och romska minoriteterna medel för att stärka samråd och dialog med kommuner.*
I nuläget ges inte de judiska och romska minoriteterna samma förutsättningar att stärka samråd och dialog med kommunerna som de övriga minoritetsgrupperna.

Språk och kulturell identitet

- *Att regeringen ger Skolverket i uppdrag att ytterligare förstärka tillgången på lärare i nationella minoritetsspråk.*
Behovet av fler modersmåslärare är akut och det behövs parallella insatser förutom den tillfälliga utbildningssatsningen för modersmåslärare och planerad ämneslärarutbildning i vissa nationella minoritetsspråk. Ändringar i skollagen som börjar gälla från den 1 juli 2015 kommer sannolikt innebära att efterfrågan på modersmåslärare i samtliga nationella minoritetsspråk ökar då fler elever får rätt till modersmålsundervisning i sitt minoritetsspråk. Inom modersmålsundervisningen på finska väntar dessutom stora pensionsavgångar de närmaste åren.

- *Att Skolverket får fortsatt uppdrag att ta fram, utveckla och producera lärverktyg på samtliga nationella minoritetsspråk.*
Europarådet har vid ett flertal tillfällen rekommenderat Sverige att omgående vidta åtgärder för att stärka tillgången till läromedel för de nationella minoriteterna. Lärverktyg för undervisning på de nationella minoritetsspråken produceras inte i någon större utsträckning på den öppna marknaden. Därför bör Skolverket få fortsatt uppdrag att ta fram, utveckla och producera lärverktyg på samtliga nationella minoritetsspråk.
- *Att regeringen ger Universitets- och högskolerådet och Universitetskanslerämbetet i uppdrag att harmonisera statistiken kring högre utbildning i de nationella minoriteternas språk och kulturer så att uppgifter om antagning och examinering blir jämförbara.*
Uppgifter som berör antagning respektive examinering kommer från olika källor och olika myndigheter. Det skilda ursprunget medför skillnader i definitioner vilket gör att det inte är ett lämpligt underlag för uppföljning.

INDIKATORÖVERSIKT

Nr	Delområde/ verksamhet	Indikator	Uppgiftslämnare
ÖVERGRIPANDE			
1	Organisation	Myndigheter som beaktat vilka delar av verksamheten som är särskilt relevant för nationella minoriteter	Kommuner, landsting, övriga myndigheter
2	Organisation	Myndigheter där arbetet med nationella minoritetsfrågor följs upp/integrerats i de ordinarie uppföljningssystemen	Kommuner, landsting, övriga myndigheter
DISKRIMINERING OCH UTSATTHET			
3	Antidiskriminering	Antalet anmälningar som rör diskriminering av nationella minoriteter	DO
4	Rättsväsende	Antalet stämningar som rör diskriminering av nationella minoriteter	DO
5	Rättsväsende	Antalet domar och förlikningar som rör nationella minoriteter	DO
6	Antidiskriminering	Antalet anmälningar om antiromska och antisemitiska hatbrott	BRÅ
7	Antidiskriminering	Antalet insatser för att förebygga och motverka diskriminering av nationella minoriteter	Kommuner, landsting, övriga myndigheter
8	Antidiskriminering	Upplevd förekomst av diskriminering	Civil sektor
INFLYTANDE OCH DELAKTIGHET			
9	Dialog	Former för inflytande och delaktighet	Kommuner, landsting, övriga myndigheter, civil sektor
10	Dialog	Möjligheter till påverkan på beslut och inriktningar	Kommuner, landsting, övriga myndigheter, civil sektor
11	Dialog	Nationella minoriteters förutsättningar/kapacitet för inflytande och delaktighet	Kommuner, landsting, övriga myndigheter, civil sektor
SPRÅK OCH KULTURELL IDENTITET			
12	Allmänt främjande	Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kulturer	Kommuner, landsting, övriga myndigheter
13	Allmänt främjande	Resultat av kommunala insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur	Kommuner
14	Allmänt främjande	Efterfrågan på service och ärendehandläggning på nationella minoritetsspråk tillgodosett	Kommuner i FO
15	Allmänt främjande	Språkresurser bland befintlig personal	Kommuner FO, landsting, övriga myndigheter
16	Allmänt främjande	Information om rättigheter på nationella minoritetsspråk	Kommuner, landsting, övriga myndigheter, civil sektor
17	Förskola	Omfattning av förskola på nationella minoritetsspråk	Kommuner i FO
18	Förskola	Efterfrågan av förskola på nationella minoritetsspråk tillgodosedd	Kommuner i FO
19	Modersmålsundervisning	Antal elever som har rätt till modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk	Skolverket
20	Modersmålsundervisning	Antal elever som deltar i modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk	Skolverket
21	Högre utbildning	Antal studenter som antagits och avslutat språkkurser på nationella minoritetsspråk	Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslerämbetet
22	Högre utbildning	Antal studenter som antagits och avslutat kurser inriktade mot Sveriges nationella minoriteters kultur	Universitets- och högskolerådet, Universitetskanslerämbetet
23	Äldreomsorg	Omfattning av äldreomsorg på nationella minoritetsspråk	Kommuner i FO
24	Äldreomsorg	Efterfrågan av äldreomsorg på nationella minoritetsspråk tillgodosedd	Kommuner i FO
25	Public service	Sändningstid på nationella minoritetsspråk inom public service	Sveriges Radio, Sveriges television, UR

Minoritetspolitikens utveckling år 2014 – en belysning genom indikatorer

I detta avsnitt beskrivs minoritetspolitikens utveckling under år 2014 utifrån indikatorer uppdelade på ett övergripande område samt de tre minoritetspolitiska delområdena; diskriminering och utsatthet, inflytande och delaktighet samt språk och kulturell identitet.

Övergripande

Indikator 1

Myndigheter som beaktat vilka delar av verksamheten som är särskilt relevant för nationella minoriteter

Ungefär tre fjärdedelar av kommuner och landsting/region som ingår i förvaltningsområdena för minoritetsspråken har beaktat vilka delar av verksamheten som är särskilt relevanta för nationella minoriteter. Ett mindre antal kommuner och landsting/regioner utanför förvaltningsområdena har gjort det och ungefär hälften av övriga myndigheter.

Kommuner och landsting/region som ingår i förvaltningsområdena för minoritetsspråken är de organisationer som oftast har beaktat vilka delar av verksamheten som är särskilt relevanta för nationella minoriteter. Det är tydligt att det förstärkta skyddet i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har betydelse för arbetet. Kommuner och landsting/regioner som inte ingår i förvaltningsområdena har i betydligt mindre utsträckning analyserat relevanta delar av verksamheten. För dessa kommuner ska tilläggas att bortfallet är mycket stort och de som har kommit längst i arbetet är sannolikt de som har besvarat enkäten. Den verkliga andelen kommuner utanför förvaltningsområdena som analyserat vilka delar av verksamheten som är relevanta för nationella minoriteter är därför troligt ännu lägre än vad som kan urskiljas i tabellen.

Jämförelsedata som finns från år 2013 gäller landsting/regioner inom förvaltningsområdena och övriga myndigheter. Inom båda dessa kategorier är det i år en lägre andel som har beaktat vilka delar av verksamheten som är särskilt relevant för nationella minoriteter.

Tabell 1.1. Myndigheter som analyserat vilka delar av sina verksamheter som är särskilt relevanta för nationella minoriteter att ha inflytande över. Procent.

	2014	2013
Kommuner, i förvaltningsområde	71	*
Kommuner, inte i förvaltningsområde	23	*
Landsting/region, i förvaltningsområde	85	92
Landsting/region, inte i förvaltningsområde	13	*
Övriga myndigheter	48	57

* Det finns inga jämförelsedata från 2013

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 2

Myndigheter där arbetet med nationella minoritetsfrågor följs upp/integrerats i de ordinarie uppföljningssystemen

Nära nio av tio kommuner och landsting/region som ingår i förvaltningsområdena följer upp arbetet med nationella minoriteter. Utanför förvaltningsområdena är det endast var femte kommun och var tredje landsting/region som följer upp arbetet.

Av de övriga myndigheterna följer 58 procent upp arbetet med nationella minoriteter.

Även om en stor del av kommunerna inom förvaltningsområdena följer upp arbetet med nationella minoriteter så är det bara hälften som gör det inom kommunens ordinarie uppföljningssystem. I landstingen och regionen inom förvaltningsområdena är det endast en tredjedel.

Man kan fråga sig varför kommuner, landsting och regioner väljer att redovisa arbetet i särskild ordning. Arbetet med nationella minoriteters rättigheter är ingen projektverksamhet och budskapet från uppföljningsmyndigheterna har varit att tänka planmässigt, långsiktigt och strategiskt.

För utveckling och styrning av det minoritetspolitiska arbetet krävs planering och uppföljning. Tabell 2.2. visar att det är färre kommuner som har handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument jämfört med hur många som följer upp arbetet. Möjligen är detta ett resultat av att kommunerna inom förvaltningsområdena årligen svarar på enkäter från uppföljningsmyndigheterna och att kommunerna i och med detta anser sig ha följt upp sitt arbete.

Andelen kommuner inom förvaltningsområdena som har styrdokument har ökat något sedan år 2013.

Tabell 2.1. Uppföljning av arbetet med nationella minoriteter. Procent.

	Arbetet följs upp	Varav arbetet följs upp inom ordinarie uppföljningssystem	Varav arbetet följs upp i särskild ordning
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	88	54	33
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	22	18	4
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	85	31	54
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	38	25	13
Övriga myndigheter	58	43	15

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 2.2. Kommuner som har handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för arbetet med nationella minoriteter (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Har den typen av styrning	Berör samer	Berör sverigefinnar	Berör tornedalingar	Berör romer	Berör judar
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	75 (+6)	39 (-2)	51 (+7)	17 (-3)	17 (+1)	12 (-2)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	13 (+13)	7 (+7)	10 (+10)	7 (+7)	8 (+8)	7 (+7)

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Diskriminering och utsatthet

Indikator 3

Antalet anmälningar som rör diskriminering av nationella minoriteter

DO har under år 2014 tagit emot minst 77 anmälningar som rör nationella minoriteter.

DO upprättar ingen särskild statistik över anmälningar om diskriminering av nationella minoriteter och uppgifterna om antal bygger därför på myndighetens bedömningar. Under år 2014 har DO noteringar att det inkommit minst 54 anmälningar (28 kvinnor och 26 män) som rör diskriminering av romer, minst 19 (sex kvinnor och tretton män) som rör diskriminering av sverigefinnar och minst fyra anmälningar (fyra män) som rör diskriminering av samer. När det gäller anmälningar om diskriminering rörande tornedalingar och judar finns ingen motsvarande statistik.

Även om viss osäkerhet föreligger beträffande exakta antalet anmälningar rörande diskriminering av nationella minoriteter kan det konstateras att det totala antalet anmälningar är minst 77 under år 2014, vilket är en ökning från föregående år.

Indikator 4

Antalet stämningar som rör diskriminering av nationella minoriteter

DO har under år 2014 stämt i tre fall rörande diskriminering av romer.

De tre stämningarna under år 2014 för diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet rör diskriminering av romer vilket är oförändrat i jämförelse med föregående år. Underlaget från myndigheten förklarar inte orsaken till varför så få anmälningar går till stämningar.

Indikator 5

Antalet domar och förlikningar som rör diskriminering av nationella minoriteter

DO redovisar att myndigheten inte meddelats några domar utifrån förbuden i Diskrimineringslagen (2008:567) rörande diskriminering av nationella minoriteter under år 2014. Myndigheten uppger att tre förlikningar ingåtts rörande diskriminering av romer.

Indikator 6

Antalet anmälningar om antiromska och antisemitiska hatbrott

År 2013 identifierades 233 anmälningar om hatbrott med antiromska motiv. Under 2013 identifierades uppskattningsvis drygt 190 anmälningar med ett antisemitiskt motiv.

Brå konstaterar i rapporten *Hatbrott 2013* att antalet anmälningar om hatbrott med antiromska motiv år 2013 är den högsta noterade nivån hittills för detta motiv. Den ökande trend som syns från år 2009 fram till dagens siffror motsvarar en ökning med 43 procent. Vidare rapporterar Brå att endast en procent av anmälningarna om brott med antiromska motiv från år 2012 var personuppklarade i slutet av mars 2014.

Nivån av anmälningar om brott med antisemitiska motiv är högre från år 2009 och framåt än under tidigare år. Enligt Brå personuppklarades två procent av de antisemitiska hatbrott som anmäldes år 2012.

Det är inte känt hur många som bor i Sverige som tillhör respektive nationell minoritet och därför är det svårt att veta hur omfattande utsattheten är.

Tabell 6.1. Antal och andel anmälningar med identifierade antiromska motiv 2012 och 2013

Brottskategori	Antiromska motiv 2012		Antiromska motiv 2013	
	Antal	%	Antal	%
Våldsbrott	8	4	26	11
Olaga hot/ofredande	97	45	85	36
Ärekränkning	56	26	32	14
Hets mot folkgrupp	21	10	18	8
Olaga diskriminering	27	13	34	15
Övriga brott	6	2	35	15
Summa	215	100	233	100

Källa: Uppgifter ur rapport Hatbrott 2013 (Brå 2014:14), sid 67, Hatbrott 2012 (Brå 2013:16), sid 47

Tabell 6.2. Antal och andel anmälningar med identifierade antisemitiska motiv 2012 och 2013

Brottskategori	Antisemitiska motiv 2012		Antisemitiska motiv 2013	
	Antal	%	Antal	%
Våldsbrott	14	6	4	2
Olaga hot/ofredande	87	39	61	32
Ärekränkning	10	5	20	10
Skadegörelse/klotter	27	12	12	6
Hets mot folkgrupp	79	36	93	48
Övriga brott	4	2	2	1
Summa	221	100	193	100

Källa: Uppgifter ur rapport Hatbrott 2013 (Brå 2014:14), sid 73, Hatbrott 2012 (Brå 2013:16), sid 52

Indikator 7

Antalet insatser för att förebygga och motverka diskriminering av nationella minoriteter

Hälften av kommunerna som ingår i förvaltningsområdena och en tredjedel av motsvarande landsting/regioner utbildar personalen om diskrimineringsfrågor. En lägre andel av kommuner och landsting/regioner som inte ingår i förvaltningsområden genomför motsvarande utbildningar. De som i störst utsträckning utbildar internt om diskrimineringsfrågor är övriga myndigheter.

Tabell 7.1. Utbildar personalen om diskrimineringsfrågor.

	%
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	49
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	28
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	31
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	13
Övriga myndigheter	58

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 8

Upplevd förekomst av diskriminering

Av de 273 minoritetsrepresentanter som besvarat det öppna frågeformuläret på webbplatsen minoritet.se är det en stor andel, totalt 40 procent, som under det senaste året upplevt att de utsatts för diskriminering eller trakasserier på grund av sin nationella minoritetstillhörighet. Av respondenterna är det en fjärdedel som upplever att deras barn utsatts för diskriminering eller trakasserier. Mest utsatta upplever sig judar och minst utsatta tornedalingar.

Enkäten var öppen för alla besökare vilket gör att det inte går att få någon uppfattning om representativitet vare sig för totalen eller för respektive grupp.

Tabell 8.1. Utsatthet för diskriminering och trakasserier.

	Total %	Judar %	Samer %	Sverige-finnar %	Torne-dalingar %
Andel som under det senaste året utsatts för diskriminering eller trakasserier på grund av minoritets-tillhörighet	40	66	47	30	19
Andel som under det senaste året upplevt att dennes barn utsatts för diskriminering eller trakasserier på grund av minoritetstillhörighet	25	31	30	24	4
Totalt <u>antal</u> svaranden	273	29	118	91	32

Källa: Öppen enkät på webbplatsen minoritet.se

Anmärkning: Endast två romer besvarade enkäten vilket är ett för litet underlag för att redovisa. En respondent ville inte uppge minoritetstillhörighet.

Inflytande och delaktighet

Indikator 9

Former för inflytande och delaktighet

I 91 procent av kommunerna och 77 procent av landstingen/regionen inom förvaltningsområdena ges de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande genom formaliserade samråd. Av kommunerna utanför förvaltningsområdena har 10 procent formaliserade samråd och nära hälften uppger att de inte ger någon särskild möjlighet till inflytande.

Sverige-finnar omfattas mest av formerna för inflytande vilket måste ses som ett resultat av att fler kommuner och landsting ingår i förvaltningsområdet för finska än för övriga minoritetsspråk samt att jiddisch och romani chib inte har egna förvaltningsområden. Inom landstingen/regionen som ingår i förvaltningsområdena och övriga myndigheter, har det skett störst positiva förändringar sedan år 2013.

Samtliga nationella minoriteter omfattas av inflytandearbetet men i olika omfattning. Bland kommuner inom förvaltningsområdena har inga större förändringar skett gällande vilka som omfattas av inflytandet sedan år 2013 men i övriga kommuner, landsting och myndigheter har positiva förändringar skett för samtliga nationella minoriteter.

38 procent av landstingen/regionen inom förvaltningsområdena har i nuläget samråd med mandat att fatta beslut vilket är en ökning sedan år 2013 och nu i nivå med motsvarande kommuner.

Det är vanligt att samråd sker inom samtliga relevanta politikområden i kommuner inom förvaltningsområdena. Representanter från den civila sektorn bekräftar detta men med något lägre antal jämfört med den bild som kommunerna ger.

Värt att notera är att det finns en kommun samt flera landsting inom förvaltningsområdena som uppger att de inte på något sätt ger möjlighet till inflytande i frågor som berör de nationella minoriteterna.

Sex av tio kommuner ger enligt dem själva och enligt representanter från civil sektor ingen ekonomisk ersättning för samrådsmöten.

Tabell 9.1. Olika former för att ge nationella minoriteter möjlighet till inflytande i kommunen i frågor som berör dem (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Formaliserade samråd*	Referensgrupper	Remissinstanser	Informella möten med politiker och tjänstemän	Annat sätt	Inte på något sätt
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	91 (-1)	35 (-4)	20 (+4)	65 (-3)	35 (+5)	1 (0)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	10 (+1)	6 (+4)	6 (0)	18 (-10)	27 (+3)	48 (-2)
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	77 (+10)	31 (-2)	15 (-2)	23 (-10)	46 (+29)	8 (+8)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	0 (0)	0 (0)	0 (0)	13 (+13)	38 (+13)	63 (+38)
Övriga myndigheter	25 (+7)	20 (+9)	15 (+6)	25 (+7)	43 (+2)	38 (-10)

* Förtydligande: Det finns en plan för samrådet avseende syfte, formalia, deltagande och periodicitet

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 9.2. Nationella minoriteter som omfattas av formerna för inflytande (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Samer	Sverige- finnar	Torne- dalingar	Romer	Judar
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	36 (-2)	75 (+2)	17 (-2)	23 (-4)	6 (+1)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	11 (+6)	28 (+6)	9 (+6)	17 (+8)	10 (+5)
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	38 (-1)	85 (+16)	23 (+8)	38 (+15)	38 (+15)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	25 (+25)	38 (+38)	25 (+25)	25 (+25)	25 (+25)
Övriga myndigheter	40 (+28)	35 (+17)	33 (+21)	43 (+25)	35 (+19)

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 9.3. Samrådsformernas status (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.*

	Samråden har beslutsmandat	Samråden är rådgivande	Representanter för nationella minoriteter får ersättning av kommunen för sin medverkan	Samråden är öppna för alla organisationer/ individer som vill delta	Kommunen/ landstinget/ myndigheten bestämmer vilka organisationer eller individer som får vara med i samråd
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	39 (+1)	87 (+6)	41 (+10)	59 (+14)	25 (+9)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	0 (0)	21 (+14)	1 (-1)	13 (+13)	6 (+5)
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	38 (+15)	85 (+23)	38 (+7)	15 (0)	23 (+8)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	0 (0)	0 (0)	0 (0)	25 (+25)	0 (0)
Övriga myndigheter	5 (+3)	43 (+25)	23 (+19)	18 (+11)	30 (+14)

*Procentsatserna utgår från hela enkätunderlaget. Om endast organisationer med ett fungerande samråd hade selekterats hade procentsatserna varit högre.

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 9.4. Kommunernas verksamhetsområden där samråd sker med de nationella minoriteterna. Procent.

	Kultur	Förskola	Skola	Äldreomsorg	Användning av statsbidrag	Annat
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	91	91	70	96	91	23
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	11	11	17	13	1	13
Svar från samrådsgrupper från civil sektor	79	66	47	70	65	14

Källa: Enkätundersökning kommuner och civil sektor 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 9.5. Kommunernas ersättning för samrådsmöten (svar från civil sektor)

	%
Resa och logi	5
Förlorad arbetstid	25
Ingen ersättning	59
Vet ej	9
Inget svar	2

Källa: Enkätundersökning civil sektor 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 9.6. Kommunernas och/eller myndigheternas ersättning för samrådsmöten (svar från riksorganisationer och politiker)

	%
Alla ger ersättning	0
De flesta ger ersättning	18
Endast ett fåtal ger ersättning	36
Inga ger ersättning	46

Källa: Enkätundersökning urval av riksorganisationer och politiker som representerar nationella minoriteter 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 9.7. Besökare på minoritet.se svar på hur de får inflytande i kommunen

	%
Är med i en samrådsgrupp	12
Är med i en förening som driver nationella minoriteters frågor	28
Tar kontakt med politiker och tjänstemän	25
Deltar i öppna nämndsammanträden eller möten där hen kan lämna synpunkter	7
Annat sätt	17
Upplever inga möjligheter till inflytande	25
Vet ej	18

Anmärkning: Enkäten var öppen för alla besökare och på grund av det går det inte att få någon uppfattning om representativitet vare sig på total eller på gruppnivå.

Källa: Öppen enkät på webbplatsen minoritet.se 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 10

Möjligheter till påverkan på beslut eller inriktningar

I 65 procent av kommunerna inom förvaltningsområdena har dialogen med minoriteterna varit avgörande för deras beslut och inriktning. Utanför förvaltningsområdena är motsvarande siffra sju procent. Av de landsting/region som ingår i förvaltningsområdena svarar 62 procent att dialogen varit avgörande för deras beslut eller inriktning medan betydligt färre av de övriga landstingen och myndigheterna anser detta.

Den största positiva förändringen sedan år 2013 uppvisar övriga myndigheter. Av dem uppger 25 procent att inflytandet har varit avgörande för beslut jämfört med endast fyra procent 2013.

Kommuner, landsting/regioner och övriga myndigheter ser generellt inga problem med att de har allt för olika agendor jämfört med minoritetsrepresentanterna för att samråden ska påverka beslutsfattandet.

Minoritetsrepresentanternas syn på samråden är i de flesta fall positiv. Upplevelsen av att de påverkar beslut och inriktningar som annars inte kommit till stånd är utbredd.

Tabell 10.1. Hur de nationella minoriteternas inflytande påverkat beslut eller inriktning inom verksamheten (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Inflytandet har varit avgörande för beslut och inriktning	Hade sannolikt fattat liknande beslut ändå	För olika agendor för att komma överens	Har inte fattat några beslut/ valt inriktning
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	65 (-1)	23 (+20)	1 (+1)	6 (0)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	7 (-6)	11 (+4)	0 (-2)	24 (+9)
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	62 (+8)	0 (-23)	0 (0)	23 (+23)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	13 (+13)	13 (+13)	0 (0)	0 (-38)
Övriga myndigheter	25 (+21)	13 (+6)	0 (0)	15 (-22)

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 10.2. Minoritetsrepresentanters syn på samråd med kommuner. Procent.

	Ja	Det har varierat	Nej	Vet ej	Minoriteten har inte haft behov av att lyfta egna frågor
Kommit in tidigt i processen	42	50	8	*	*
Fått tillfredsställande underlag och information i god tid	45	39	16	*	*
Åsikter och behov har påverkat beslut och inriktning i kommunen	36	44	13	7	*
Har haft möjlighet att själva sätta frågor på dagordningen	69	15	9	6	1
Kommunen har återkopplat en tid efter att samrådet genomförts	47	29	19	5	*

*Alternativet fanns inte i enkäten

Källa: Enkätundersökning civil sektor 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 10.3. Riksorganisationers och politikers syn på samråd med kommuner och övriga myndigheter. Procent.

	Ja	Det har varierat	Nej
Åsikter och behov har påverkat beslut och inriktning i kommunen eller myndigheten	8	67	25
Har haft möjlighet att själva sätta frågor på dagordningen	9	82*	9

* Två mittenalternativ är sammanslagna för att harmonisera med föregående faktor.

Källa: Enkätundersökning urval av riksorganisationer och politiker som representerar nationella minoriteter 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 11

Nationella minoriteters förutsättningar/kapacitet för inflytande och delaktighet

Av respondenterna från de lokala samrådsgrupperna får 25 procent arvode eller ersättning för förlorad arbetstid i samband med samrådsmöten, fem procent får ersättning för resa och logi medan 59 procent inte erbjuds någon ersättning. Andelen representanter som får någon form av ersättning har ökat med tio procent sedan år 2013, vilket överensstämmer med kommunernas uppgifter om att fler nu ger ersättning.

72 procent av minoritetsrepresentanterna, en liknande andel som år 2013, anser att deras organisation har de *personella* resurser som krävs för samråd men 47 procent svarar att de har de *finansiella* resurserna som krävs.

Knappt hälften av kommunerna som ingår i förvaltningsområdena ger någon form av ekonomisk ersättning för medverkan i samråd. Detsamma gäller för landstingen/regionen som ingår i förvaltningsområdena och en fjärdedel av övriga myndigheter. De kommuner och landsting/regioner som inte ingår i förvaltningsområdena ger i stort sett ingen ersättning. Andelen kommuner som ingår i förvaltningsområdena och som ger ekonomisk ersättning har ökat med tio procentenheter sedan år 2013.

Tabell 11.1. Respondenter från lokala minoritetsrepresentanter om ekonomisk ersättning från kommuner (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	%
Ersättning för resa och logi	5 (+3)
Arvode eller ersättning för förlorad arbetstid	25 (+7)
Ingen ersättning	59 (-2)
Vet ej	9 (-2)

Källa: Enkätundersökning civil sektor 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 11.2. Representanter för nationella minoriteter får ersättning för sin medverkan (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	%
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	41 (+10)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	1 (-1)
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	38 (+7)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	0 (0)
Övriga myndigheter	23 (+19)

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 11.3. Civila sektorns resurser för samråd (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Lokala minoritetsrepresentanter	Riksorganisationer och politiker
Har de personella resurser som krävs för samråd	72 (-1)	47*
Har de finansiella resurser som krävs för samråd	47 (-4)	21*

* Det finns inga jämförelsedata från 2013

Källa: Enkätundersökning civil sektor och urval av riksorganisationer och politiker som representerar nationella minoriteter 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Språk och kulturell identitet

Indikator 12

Insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kulturer

Samtliga kommuner som ingår i förvaltningsområdena gör insatser för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och kulturerna.

48 procent av övriga myndigheter, fler än dubbelt så många som år 2013, har någon verksamhet för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och kulturerna.

46 procent av landstingen/regionen som ingår i förvaltningsområdena har avsatt särskilda medel i sina regionala kulturplaner för att finansiera kulturverksamhet relaterad till nationella minoriteter. Den andelen är 18 procent lägre än år 2013.

Kommunerna utanför förvaltningsområdena gör generellt färre insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur och 24 procent gör ingen insats alls.

Andelen landsting/region inom förvaltningsområdena som gör insatser är 85 procent vilket är oförändrat sedan år 2013.

Det är intressant att fler kommuner utanför förvaltningsområdena har insatser för jiddisch och romani chib jämfört med kommuner som ingår i förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli.

Tabell 12.1. Kommunala insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Kommuner, ingår i förvaltningsområde	Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde
Modersmål i förskolan	80 (-3)	41 (+15)
Modersmål i förskoleklass	62 (-18)	46 (+16)
Modersmålsundervisning i grundskolan	96 (+2)	62 (+8)
Modersmålsundervisning i gymnasieskolan	61 (+5)	30 (+2)
Tvåspråkig undervisning inom skolan	13 (-6)	0 (-4)
Tillgänggörande av böcker m.m. på nationella minoritetsspråk på bibliotek	97 (-3)	52 (+2)
Tillgänggörande av böcker m.m. som handlar om nationella minoriteter på bibliotek	80 (+10)	45 (-3)
Kulturella aktiviteter	99 (+1)	24 (-6)
Offentlig information på nationella minoritetsspråk	91 (-4)	27 (+10)
Annat sätt	29 (+10)	7 (-10)
Inga insatser	0 (0)	24 (-2)

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 12.2. Andel med någon verksamhet för att främja nationella minoriteters språk och/eller kultur (förändringar från 2013 inom parenteser).

	%
Kommuner, ingår i förvaltningsområde	100 (0)
Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	76 (+2)
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde*	85 (0)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde*	13 (+13)
Övriga myndigheter*	48 (+29)

* Baserat på öppna textsvar

Källa: Enkätundersökning kommuner, landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 12.3. Minoritetsspråk som omfattas av kommunens språk- och kulturinsatser (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Kommuner, ingår i förvaltningsområde	Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde
Samiska	39 (-6)	10 (-1)
Finska	81 (+4)	48 (-10)
Meänkieli	22 (-5)	7 (-4)
Romani chib	20 (-5)	24 (-1)
Jiddisch	4 (-10)	8 (0)

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 12.4. Landsting/regioner som i den regionala kulturplanen har avsatt särskilda pengar för att finansiera kulturverksamhet relaterad till nationella minoriteter (förändringar från 2013 inom parenteser).

	%
Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	46 (-18)
Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	14 (-11)

Källa: Enkätundersökning landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 13

Resultat av kommunala insatser för att skydda och främja nationella minoriteters språk och kultur

I drygt hälften av kommunerna som ingår i förvaltningsområdena har antalet som ansöker om modersmål på något minoritetsspråk i förskolan fortsatt öka. Inom de flesta områden gällande språk och kultur ökar verksamheten men inte i samma takt som år 2013. Utanför förvaltningsområdena ökar verksamheten i en jämförelsevis mindre andel kommuner.

Tabell 13.1. Resultat/effekter under 2014 av kommuners språk- och kulturinsatser (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.**

	Kommuner, ingår i förvaltningsområde	Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde
Antal som ansöker om modersmål i förskolan har ökat	54 (+4)	11 (0)
Antal som ansöker om modersmålsundervisning på något minoritetsspråk i skolan har ökat	43 (-12)	20 (-6)
Inköp av litteratur och multimedia på minoritetsspråk har ökat	81 (-5)	23 (+10)
Inköp av litteratur och multimedia om nationella minoriteter har ökat	36 (-8)	14 (+5)
Nationella minoriteters kultur och språk, exempelvis teater, film, dans, utställningar har blivit en del av kommunens ordinarie kulturutbud	62 (-13)	10 (+8)
Kommunens offentliga information på nationella minoritetsspråk har ökat	65 (*)	11 (*)
Annan effekt/resultat	17 (-6)	24 (+4)

* Det finns inga jämförelsedata från 2013

** Frågan handlar om ökning, vilket innebär att procentsatsen visar hur många kommuner som har mer verksamhet jämfört med året innan

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 14

Efterfrågan på service och ärendehandläggning på nationella minoritetsspråk är tillgodosett

I många kommuner i förvaltningsområdena finns fortfarande en efterfrågan på service på minoritetsspråk i telefonväxel och reception samt ärendehandläggning. Ett undantag är kommuner inom förvaltningsområdet för samiska där en majoritet av kommunerna inte ser någon efterfrågan av ärendehandläggning.

Andelen kommuner som uppger att ingen efterfrågan finns har ökat sedan år 2013.

Fler kommuner redovisar att servicenivån motsvarar efterfrågan när det gäller service i telefonväxlar och i reception, jämfört med ärendehandläggning på minoritetsspråk.

Tabell 14.1. Service på minoritetsspråk i telefonväxel och reception i kommuner (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Förvaltningsområde för samiska	Förvaltningsområde för finska	Förvaltningsområde för meänkieli
Kartläggning har gjorts	72 (-2)	63 (+5)	67 (0)
Servicenivån motsvarar efterfrågan	39 (+7)	65 (+11)	80 (+13)
Servicenivån motsvarar inte efterfrågan	11 (0)	8 (+2)	0 (0)
Ingen efterfrågan finns	39 (+13)	10 (+10)	20 (+20)
Vet ej	11 (-15)	16 (-7)	0 (-17)

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 14.2. Ärendehandläggning på minoritetsspråk i kommuner (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Förvaltningsområde för samiska	Förvaltningsområde för finska	Förvaltningsområde för meänkieli
Kartläggning har gjorts	35 (-33)	38 (-12)	17 (-50)
Servicenivån motsvarar efterfrågan	22 (-4)	33 (+2)	60 (+10)
Servicenivån motsvarar inte efterfrågan	0 (-11)	17 (0)	0 (-17)
Ingen efterfrågan finns	56 (+19)	11 (+9)	20 (+20)
Vet ej	22 (+6)	39 (+3)	20 (+20)

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 15

Språkresurser bland befintlig personal

Inom samtliga förvaltningsområden har möjlighet till service på minoritetsspråk av kommunens egen personal ökat. I många kommuner motsvarar servicen dock inte efterfrågan.

I 62 procent av landstingen/regionen som ingår i förvaltningsområdena och 55 procent av övriga myndigheter motsvarar servicenivån efterfrågan förutsatt att lokaliseringen är inom förvaltningsområdet.

Språkkompetensen inom landsting/regioner och inom övriga myndigheter måste enligt deras egna uppgifter stärkas.

Tabell 15.1. Kommunal personal som behärskar nationella minoritetsspråk (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Förvaltningsområde för samiska	Förvaltningsområde för finska	Förvaltningsområde för meänkieli
Kartläggning har gjorts	83 (-12)	86 (-4)	83 (-17)
Servicenivån motsvarar efterfrågan	17 (+6)	47 (+7)	83 (+33)
Servicenivån motsvarar inte efterfrågan	56 (-12)	31 (-4)	17 (-16)
Ingen efterfrågan finns	28 (+28)	0 (0)	0 (0)
Vet ej	0 (-11)	22 (+5)	0 (0)

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 15.2. Möjlighet för enskilda att använda finska, meänkieli eller samiska vid sina kontakter med landstinget/regionen/myndigheten (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Landsting/region, ingår i förvaltningsområde*	Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde*	Övriga myndigheter
Kan använda finska, meänkieli eller samiska vid kontakt	31 (*)	38 (*)	40 (+10)
Kan använda men endast inom språkets förvaltningsområde (hela eller delar)	31 (*)	0 (*)	15 (-1)
Ingen möjlighet	23 (*)	25 (*)	30 (-14)
Vet ej	15 (*)	38 (*)	15 (*)

* Det finns inga jämförelsedata från 2013

Källa: Enkätundersökning landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Tabell 15.3. Landstingen/regionen/myndighetens personal med kompetens att kommunicera på minoritetsspråk (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Landsting/ region, ingår i förvaltnings- område*	Landsting/ region, ingår inte i förvaltnings- område*	Annan berörd myndighet
Den kompetens som krävs för kommunikationen finns	8 (*)	0 (*)	3 (-17)
Kompetens finns men förstärkning behövs	62 (*)	13 (*)	43 (+27)
Kompetens saknas	15 (*)	38 (*)	28 (+19)
Vet ej	15 (*)	50 (*)	28 (-27)

* Det finns inga jämförelsedata från 2013

Källa: Enkätundersökning landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 16

Information om rättigheter på nationella minoritetsspråk

Under året har samtliga kommuner och landsting/region som ingår i förvaltningsområdena på olika sätt informerat de nationella minoriteterna om deras lagstadgade rättigheter.

Bland kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena, landsting/regioner inom och utanför förvaltningsområdena samt bland övriga myndigheter har information på respektive minoritetsspråk ökat.

Kommuner som ingår i förvaltningsområdena informerar framförallt om äldreomsorg och förskola vilket sammanfaller med dessa kommuners skyldigheter enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk att erbjuda förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk.

Det vanligaste språket att informera på har varit svenska. I kommuner i förvaltningsområdena har en viss minskning av information på minoritetsspråk skett.

Tabell 16.2. Språk som informationen har presenterats på (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Kommuner, ingår i förvaltningsområde	Kommuner, ingår inte i förvaltningsområde	Landsting/region, ingår i förvaltningsområde	Landsting/region, ingår inte i förvaltningsområde	Övriga myndigheter
Samiska	42 (-2)	10 (+5)	62 (0)	50 (+50)	55 (+16)
Finska	83 (0)	28 (+12)	92 (+15)	50 (+50)	58 (+21)
Meänkieli	28 (-10)	10 (+5)	46 (+15)	50 (+50)	53 (+18)
Romani chib	26 (-7)	18 (+10)	46 (+15)	50 (+50)	50 (+15)
Jiddish	19 (-9)	11 (+6)	39 (+16)	50 (+50)	40 (+10)
Svenska	99 (+2)	61 (+20)	92 (+23)	50 (+37)	68 (+10)

Källa: Enkätundersökning landsting/regioner och myndigheter 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 17

Omfattning av förskola på nationella minoritetsspråk

En majoritet av kommunerna i förvaltningsområdena erbjuder plats i förskola, eller annan pedagogisk verksamhet som kompletterar eller erbjuds istället för förskola, som bedrivs helt eller delvis på minoritetsspråken.

Andelen kommuner inom förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli som erbjuder förskoleverksamhet i form av grupper, avdelningar eller förskolor som är helt eller delvis tvåspråkiga har minskat under år 2014. Detta beror på minskad efterfrågan, avsaknad av språkkunnig personal eller till förmån för annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk. Kommuner som erbjuder annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk har framförallt ökat i förvaltningsområdet för samiska.

Tabell 17.1. Förekomst av förskoleverksamhet på minoritetsspråk inom förvaltningsområdena (förändringar från 2013 inom parenteser). Procent.

	Förvaltningsområde för samiska	Förvaltningsområde för finska	Förvaltningsområde för meänkieli
Det finns grupper, avdelningar eller förskolor som är helt tvåspråkiga	21 (0)	26 (-20)	33 (-17)
Det finns grupper, avdelningar eller förskolor som är delvis tvåspråkiga*	42 (-26)	49 (+11)	33 (0)
Det finns annan pedagogisk verksamhet på minoritetsspråk för målgruppen	26 (+21)	11 (+5)	0 (0)
Det finns ingen verksamhet på grund av obefintlig efterfrågan	0 (-5)	8 (+2)	33 (+16)
Det finns ingen verksamhet på grund av bristande språkkompetens	11 (+11)	0 (0)	0 (0)
Det finns ingen verksamhet på grund av annan anledning	0 (0)	6 (+1)	0 (0)

* 2013 löd alternativet "Ja, men begränsat till vissa tider när tvåspråkig personal finns tillgänglig". Jämförelseproblem finns men vi bedömer att alternativen i stort avser samma sak. De övriga alternativen är intakta vilket underlättar jämförelsen.

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 18

Efterfrågan av förskola på nationella minoritetsspråk tillgodosedd

I förvaltningsområdet för samiska har 47 procent av kommunerna tillgodosett efterfrågan av förskoleverksamhet på nationella minoritetsspråk. Motsvarande i förvaltningsområdet för finska är 62 procent och för meänkieli 83 procent.

Efterfrågan av förskoleverksamhet på nationella minoritetsspråk är inte tillgodosedd i alla kommuner som ingår i förvaltningsområdena. Ungefär 20 procent av kommunerna i förvaltningsområdena för finska och meänkieli och ungefär 50 procent av kommunerna i förvaltningsområdet för samiska uppger att servicenivån inte motsvarar efterfrågan av förskoleverksamhet på nationella minoritetsspråk.

Tabell 18.1. Tillgång till förskola på nationella minoritetsspråk (förändringar från 2013* inom parenteser). Procent.

	Förvaltningsområde för samiska	Förvaltningsområde för finska	Förvaltningsområde för meänkieli
Kartläggning har gjorts	89 (-11)	88 (+1)	83 (-17)
Servicenivån motsvarar efterfrågan	47 (+9)	62 (+6)	83 (-17)
Servicenivån motsvarar inte efterfrågan	47 (-9)	24 (+5)	17 (+17)
Ingen efterfrågan finns	5 (-1)	8 (-13)	0 (0)
Vet ej	0 (0)	6 (+1)	0 (0)

* Uppgifter här stämmer inte överens med uppgifter i redovisningen i rapporten för 2013, beräkningarna baserar sig nu på de som svarat på frågan och inte på antal kommuner som totalt ingår i respektive förvaltningsområde.

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 19

Antal elever som har rätt till modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk

Mellan läsåren 2012-2013 och 2013-2014 har antalet elever i grundskolan som rapporterats som berättigade till modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk ökat marginellt.

Tabell 19.1. Antal berättigade till och deltagare i modersmålsundervisning på nationellt minoritetsspråk, år 2012-2014.

År 2012-2014	Berättigade till modersmål		Deltagare i modersmål	
	Summa		Summa	
Språk	2012-2013	2013-2014	2012-2013	2013-2014
Finska	7 999	8 235	3 553	3 644
Jiddisch	8	6	< 5	0
Samiska	583	648	314	272
Romani chib	1 923	2 175	588	628
Meänkieli	374	216	93	51
Summa totalt	10 887	11 280	4 548	4 595

Källa: Skolverket

Anmärkning: Skolverket levererade uppgifter för 2013-2014 uppdelat per könstillhörighet. Det förelåg inga nämnvärda skillnader mellan pojkar och flickor i någon grupp och på grund av det redovisas totalen liksom den gör för övriga år i tidsserien.

Indikator 20

Antal elever som deltar i modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk

Mellan läsåren 2012-2013 och 2013-2014 har antalet elever i grundskolan som deltar i modersmålsundervisning på nationella minoritetsspråk ökat marginellt.

Se tabell 19.1

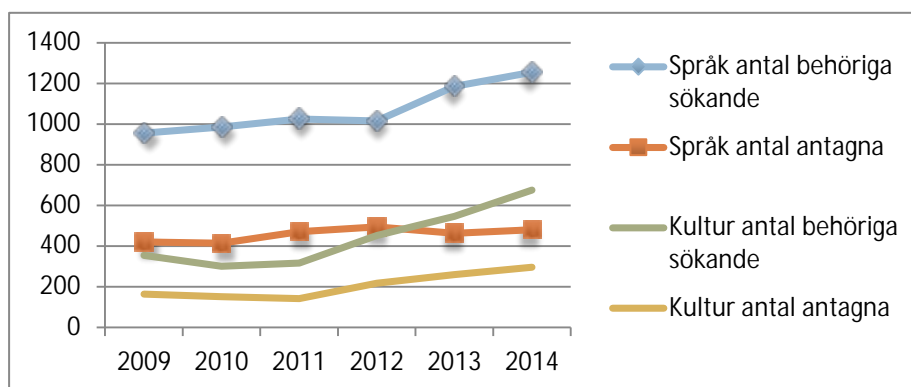
Indikator 21

Antal studenter som antagits och avslutat språkkurser på nationella minoritetsspråk

Antalet sökande till högre utbildning på minoritetsspråk har ökat sedan år 2009, och 2014 var antalet behöriga sökande 1 255 studenter. Antalet antagna har dock inte ökat nämnvärt för att matcha ansökningarna under samma tid. De antagna utgör något mer än en tredjedel av antalet sökande. Det är mer än dubbelt så många kvinnor som män som söker till och antas till utbildning på nationella minoritetsspråk. Skillnaden mellan kvinnor och män har varit oförändrat sedan år 2009.

505 studenter examinerades under år 2013.

Diagram 21.1. Sökande och antagna till högre utbildning, 2009-2014. Antal.

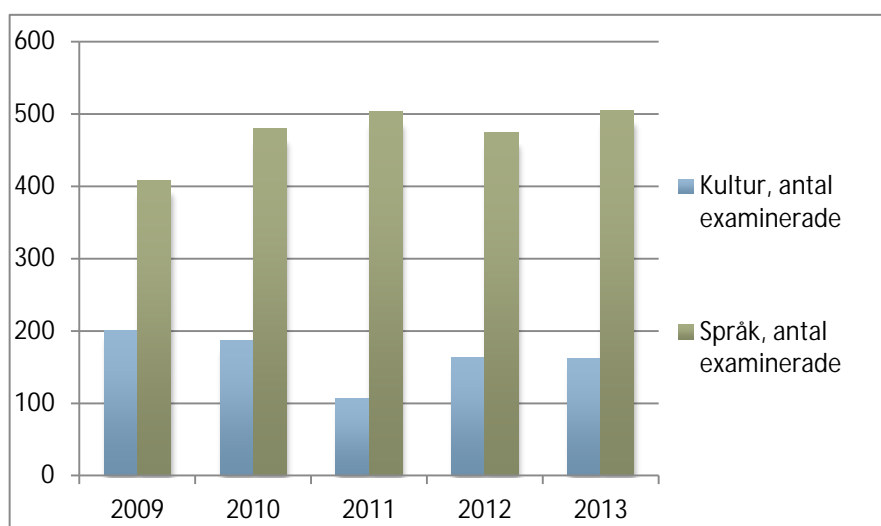
Källa: Universitets- och högskolerådet

Tabell 21.1. Sökande och antagna till högre utbildning, 2009-2014, fördelat per könstillhörighet.

		Språk, behöriga sökande	Språk, antagna	Kultur, behöriga sökande	Kultur, antagna
2009	Totalt	956	420	354	164
	Kvinnor	658	292	252	122
	Män	298	128	102	42
2010	Totalt	985	414	302	151
	Kvinnor	720	296	215	113
	Män	265	118	87	38
2011	Totalt	1025	471	317	142
	Kvinnor	760	349	236	110
	Män	265	122	81	32
2012	Totalt	1015	494	452	218
	Kvinnor	711	345	293	142
	Män	304	149	159	76
2013	Totalt	1186	464	546	260
	Kvinnor	834	325	354	175
	Män	352	139	192	85
2014	Totalt	1255	480	675	296
	Kvinnor	885	344	435	201
	Män	370	136	240	95

Källa: Universitets- och högskolerådet

Diagram 21.2. Antal examinerade inom högre utbildning, 2009-2013.

Källa: Universitetskanslerämbetet

Tabell 21.2. Antal examinerade inom högre utbildning, 2009-2013, fördelat per könstillhörighet.

		Kultur, antal examinerade	Språk, antal examinerade
2009	Totalt	201	408
	Kvinnor	136	290
	Män	65	118
2010	Totalt	187	480
	Kvinnor	133	321
	Män	54	159
2011	Totalt	107	504
	Kvinnor	86	371
	Män	21	133
2012	Totalt	163	475
	Kvinnor	116	341
	Män	47	134
2013	Totalt	162	505
	Kvinnor	114	350
	Män	48	155

Källa: Universitetskanslerämbetet

Indikator 22

Antal studenter som antagits och avslutat kurser inriktade mot Sveriges nationella minoriteters kultur

Antalet sökande till högre utbildning om nationella minoriteters kultur har ökat sedan år 2009, och 2014 var antalet behöriga sökande 675 studenter. Antalet antagna har ökat i linje med antalet ansökningar men fortfarande blir knappt hälften antagna till utbildningarna.

Det är ungefär dubbelt så många kvinnor som män som söker till och antas till utbildning om nationella minoriteters kultur. Skillnaden mellan kvinnor och män har varit oförändrat sedan år 2009.

162 studenter examinerades under år 2013.

Se tabeller och diagram under indikator 21.

Uppgifter som berör antagning respektive de som berör examinering kommer från olika källor och olika myndigheter. Det skilda ursprunget medför marginella skillnader i definitioner men trots att skillnaderna är små är det inte lämpligt att jämföra och relatera antalet antagna till antalet examinerade.

Det är första gången i Länsstyrelsen och Sametingets redovisning som indikatorerna 21 och 22 om högre utbildning tillämpas. Detta är ett utvecklingsarbete som kommer att kompletteras med ytterligare data under kommande år, så att resultat och effekter ska kunna mätas och följas.

Indikator 23

Omfattning av äldreomsorg på nationella minoritetsspråk

Samtliga kommuner som ingår i förvaltningsområdet för meänkieli erbjuder service och omvårdnad inom äldreomsorgen genom grupper, avdelningar eller särskilda boenden som är helt eller delvis tvåspråkiga. I förvaltningsområdet för finska erbjuder 75 procent av kommunerna denna service och i förvaltningsområdet för samiska är det en tredjedel av kommunerna som erbjuder detta.

Det är stor skillnad mellan kommunerna inom förvaltningsområdena vad gäller omfattningen av service och omvårdnad på minoritetsspråk inom äldreomsorgen. Andelen kommuner som erbjuder äldreomsorg på minoritetsspråk i förvaltningsområdet för finska har minskat något sedan år 2013, medan andelen kommuner med denna service inom övriga förvaltningsområden är oförändrat sedan förra året.

Färre kommuner uppger att de har tvåspråkig hemtjänst år 2014 jämfört med år 2013. I förvaltningsområdet för samiska är det enbart 16 procent av kommunerna som uppger att de har tvåspråkig hemtjänst.

Tabell 23.1. Former av äldreomsorg på nationella minoritetsspråk (förändringar från 2013* inom parenteser). Procent.

	Förvaltnings- område för samiska	Förvaltnings- område för finska	Förvaltnings- område för meänkieli
Grupper, avdelningar eller särskilda boenden som är helt tvåspråkiga	5 (0)	30 (-18)	33 (0)
Grupper, avdelningar eller särskilda boenden som är delvis tvåspråkiga	26 (0)	45 (+3)	67 (0)
Tvåspråkig hemtjänst	16 (-10)	58 (-23)	67 (-16)
Det finns ingen efterfrågan på äldreomsorg på minoritetsspråk	37 (-10)	0 (0)	0 (0)
Det finns ingen äldreomsorg på minoritetsspråk p.g.a. bristande språkkompetens	21 (+5)	6 (+6)	0 (0)
Det finns ingen äldreomsorg på minoritetsspråk av annan anledning	16 (+11)	11 (+6)	0 (0)

* Uppgifter här stämmer inte överens med uppgifter i redovisningen i rapporten för 2013, beräkningarna baserar sig nu på de som svarat på frågan och inte på antal kommuner som totalt ingår i respektive förvaltningsområde.

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 24

Efterfrågan av äldreomsorg på nationella minoritetsspråk tillgodosedd

Av kommunerna i förvaltningsområdet för meänkieli har 80 procent tillgodosett efterfrågan av service och omvårdnad på nationella minoritetsspråk inom äldreomsorgen. Motsvarande i förvaltningsområdet för samiska är 28 procent och för finska 46 procent.

I förvaltningsområdet för samiska uppger 39 procent av kommunerna att det inte finns någon efterfrågan av service och omvårdnad på nationella minoritetsspråk inom äldreomsorgen. Detta är en ökning med 10 procent sedan 2013. Inom förvaltningsområdet för finska finns fortfarande många kommuner som inte har tillgodosett efterfrågan av service och omvårdnad på minoritetsspråk inom äldreomsorgen.

Tabell 24.1.** Efterfrågan av och service på äldreomsorg på nationella minoritetsspråk eller med kulturell inriktning (förändringar från 2013* inom parenteser). Procent.

	Förvaltnings- område för samiska	Förvaltnings- område för finska	Förvaltnings- område för meänkieli
Kartläggning har gjorts	83 (-17)	84 (-6)	83 (-17)
Servicenivån motsvarar efterfrågan	28 (+4)	46 (+11)	80 (0)
Servicenivån motsvarar inte efterfrågan	28 (-13)	42 (-2)	20 (0)
Ingen efterfrågan finns	39 (+10)	2 (-3)	0 (0)
Vet ej	6 (0)	10 (-6)	0 (0)

* Uppgifter här stämmer inte överens med uppgifter i redovisningen i rapporten för 2013, beräkningarna baserar sig nu på de som svarat på frågan och inte på antal kommuner som totalt ingår i respektive förvaltningsområde.

** 2013 ställdes frågan endast om äldreomsorg på minoritetsspråk.

Källa: Enkätundersökning kommuner 2013 och 2014, Länsstyrelsen och Sametinget

Indikator 25

Sändningstid på nationella minoritetsspråk inom public service

Totalt antal sända timmar på nationella minoritetsspråk inom public service har ökat marginellt mellan åren 2012 och 2013.

Ett av uppdragen för Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion är att de ska beakta språkliga och etniska minoriteters intressen. Verksamheten ska vara ett prioriterat område och tillgängligheten ska förbättras. De nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib har under år 2013 haft en särställning enligt gällande sändningstillstånd.

Den totala sändningstiden på nationella minoritetsspråk i Sveriges Radio under 2013 är 10 372 timmar, varav 8 453 timmar förstasänts. Sändningar för barn och unga är totalt 860 timmar vilket är en minskning jämfört med år

2012. Sändningstiden har ökat på meänkieli, samiska och romani chib men minskat på finska.

Under år 2013 uppgick den totala sändningstiden på nationella minoritetsspråk i Sveriges Television till 438 timmar, varav 178 timmar förstasänts. Sändningar för barn och unga är totalt 76 timmar, vilket är en ökning jämfört med år 2012. Utifrån SVT:s statistik sänds inga nyheter på meänkieli och romani chib.

Utbildningsradion har under år 2013 ökat sändningsvolymerna på nationella minoritetsspråk för barn och unga. Den totala sändningstiden på nationella minoritetsspråk uppgick år 2013 till knappt tolv timmar i radio, varav nio timmar förstasänts. Motsvarande sändningstid i TV var drygt 35 timmar, varav 16 timmar förstasänts. UR har också sänt drygt tre timmar TV på jiddisch.

Tabell 25.1. Sändningstid totalt på nationella minoritetsspråk i Sveriges Radio 2012-2013 (inom parentes programutbud för barn och unga). Timmar.

	2013	2012*
Finska	7 761 (641)	8 389 (1060)
Meänkieli	913 (119)	637 (17)
Samiska	1 283 (69)	958 (64)
Romani chib	415 (31)	391 (41)
Totalt	10 372 (860)	10 376 (1 181)

* Sveriges Radio har korrigerat felaktigheter i sändningsstatistiken från år 2012.

Källa: Utdrag ur publikationerna Sveriges radios Public serviceredovisningar 2012 och Sveriges radios Public serviceredovisningar 2013.

Tabell 25.2. Sändningstid totalt på nationella minoritetsspråk i SVT 2012-2013, (inom parentes programutbud för barn och unga). Timmar.

	2013	2012
Finska	314 (36)	281(38)
Romani chib	23 (3)	12 (1)
Samiska	84 (27)	83 (25)
Meänkieli	17 (10)	12 (5)
Summa	438 (76)	388 (69)

Källa: Utdrag ur publikationerna Sveriges radios Public serviceredovisningar 2012 och Sveriges radios Public serviceredovisningar 2013.

Tabell 25.3. Sändningstid totalt på nationella minoritetsspråk i UR (inom parentes sändningar inom genren samhälle/utbildningsprogram som inte kategoriserats för barn och unga). Timmar.

	2013 Radio	2013 TV	2012 Radio	2012 TV
Finska	2,95	9,33 (12,33)	1	4,54 (22,54)
Romani chib	2	6,22	1,22	3
Samiska	3,38	9,50	0,95	3,11
Meänkieli	3,34	7	0,57	4,84
Jiddisch		3,43		
Summa	11,67	35,05 (12,33)	3,74	15,49 (22,54)

Källa: Utdrag ur publikationerna Sveriges radios Public serviceredovisningar 2012 och Sveriges radios Public serviceredovisningar 2013.

Stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser

I detta avsnitt redovisas vilka stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser som Länsstyrelsen och Sametinget genomfört under året, vilka behov som finns av ytterligare insatser samt hur årets anslagsmedel har använts. I denna del rapporteras också fördelningen av stöd enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter, Länsstyrelsens särskilda uppdrag avseende den romska minoriteten, utvecklingsarbetet med minoritet.se och hur Samiskt språkcentrum genomfört sitt uppdrag.

Länsstyrelsen och Sametingets gemensamma uppdrag

Under år 2014 tillkom fyra nya kommuner, samtliga i förvaltningsområdet för finska. De nya kommunerna har erbjudits information och utbildning i lagen och minoritetspolitiken.

Under året har myndigheterna genomfört två regionkonferenser. Kommuner och andra aktörer i respektive län har inbjudits till konferenserna med fokus på åtaganden enligt lagens grundskydd. Den ena konferensen genomfördes i Alvesta, i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt med länsstyrelserna i Halland, Kronoberg, Jönköping, Kalmar, Gotland och Blekinge. Den andra konferensen hölls i Falun i samarbete med Länsstyrelsen i Dalarna. Sammanlagt 60 kommuner och sju landsting omfattades av konferenserna. Därutöver deltog ett flertal representanter för övriga förvaltningsmyndigheter och nationella minoriteter.

Länsstyrelsen och Sametinget har också medverkat i seminarier, konferenser och andra utbildningstillfällen om den nationella minoritetspolitiken där målgrupperna varit politiker och tjänstemän med ansvar för minoritetsfrågor, nationella minoriteter och allmänheten. Myndigheterna deltog även vid Skolforum i Stockholm och på Mänskliga Rättighetsdagarna i Umeå.

Myndigheterna har under året genomfört en kartläggning över hur lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk beaktats på Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket och Pensionsmyndigheten. En rapport med resultat av kartläggningen och förslag på åtgärder har överlämnat till regeringen i juni 2014.

Länsstyrelsen och Sametinget har under år 2014 tagit initiativ till en myndighetsträff och bjudit in Arbetsförmedlingen, Boverket, Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Kulturrådet, Myndigheten för kulturanalys, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Skolinspektionen, Socialstyrelsen, Skolverket, SKL samt Universitets- och högskolerådet. Syftet med träffen var att påbörja en diskussion om ett närmare samarbete kring minoritetspolitiken och arbetet kommer att fortsätta kommande år.

Länsstyrelsen och Sametinget har tagit emot en delegation från Norge, Kommunal- og moderniseringsdepartementet och deras Same- og minoritetspolitisk avdeling. Myndigheterna har även haft en dialog med European Network to Promote Linguistic Diversity för att diskutera förutsättningarna för ett medlemskap.

Länsstyrelsen och Sametinget har tillsammans genomfört ett samrådsmöte med företrädare för de nationella minoriteterna.

Utöver organiserade aktiviteter har myndigheterna gett stöd och information via kommunbesök, telefon och e-post.

Under året har Länsstyrelsen tillsammans med Sametinget producerat fyra digitala nyhetsbrev om aktuella frågor och aktiviteter inom området nationella minoriteter. Nyhetsbrevet har i dagsläget 457 prenumeranter. De informationsmaterial om nationella minoriteter som myndigheterna producerar är mycket efterfrågade och de flesta har tryckts i nya upplagor under året.

Länsstyrelsen och Sametinget har under år 2014 påbörjat arbetet med en ny informations- och kommunikationsstrategi. Strategin omfattar kunskaps- höjande insatser, utbildning samt övrig information.

Tillkomsten av nya kommuner och landsting/regioner i förvaltningsområdena ökar behovet och efterfrågan av stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser. Redovisningarna från kommuner som inte tillhör något förvaltningsområde visar att de i liten utsträckning lever upp till lagens bestämmelser om grundskydd för de nationella minoriteterna. Insatser för att stärka grundskyddet både inom och utanför förvaltningsområdena måste fortsätta och utvecklas. Även kommuner som sedan flera år har ingått i förvaltningsområdena behöver stöd, utbildning och tillfälle för erfarenhetsutbyte.⁶ Efterfrågan på informationsmaterial är stor och det finns behov av ytterligare information som belyser nationella minoriteters rättigheter inom olika verksamhetsområden.

Anslagsmedel

Till samordning, kunskapshöjande insatser, informations- och utbildningsinsatser disponeras enligt anslagspost 3 i regleringsbrevet 1 450 000 kronor. Under året har hela anslaget använts för ändamålet.

Länsstyrelsen och Sametinget bedömer att behovet av resurser motsvarande minst 2014 års medel för stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser kommer att behövas även fortsättningsvis. En fortsatt utökning av förvaltningsområdena kräver dock ökade insatser som inte rymms inom nuvarande resurser.

⁶ Länsstyrelsen har fått in en gemensam skrivelse från samordnare i 24 kommuner i förvaltningsområdet för finska. Skrivelsen innehåller bland annat önskemål om att Länsstyrelsen ska erbjuda mer stöd, information, utbildning och tillfälle till erfarenhetsutbyte för kommuner som sedan flera år har ingått i förvaltningsområdet.

Statsbidrag till kommuner och landsting

Utifrån förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 8 § är statsbidraget till kommuner och landsting/regioner avsett att användas till merkostnader som uppkommer i kommunen och landstinget/regionen med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt lagen (2009:274) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, och till åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska. Det har kommit till Länsstyrelsen och Sametingets kännedom att det råder osäkerhet hos kommuner och landsting om vilka insatser som kan räknas som merkostnader och vilken typ av stödåtgärder för språken som kan bekostas av statsbidraget. En del kommuner har också utvecklat rutiner för statsbidragets användande som möjligen inte stämmer överens med förordningen.

Kommuner

Länsstyrelsen fördelade under året 48 826 679 kronor i statsbidrag till 49 kommuner och Sametinget fördelade 15 505 258 kronor i statsbidrag till 19 kommuner. Totalt fördelades 64 331 937 kronor till 68 kommuner.

I denna rapport redovisas disponibelt statsbidrag för år 2014. Med disponibelt statsbidrag avses överskott av statsbidrag 2013, beviljad överföring av statsbidrag år 2013 samt utbetalt statsbidrag för år 2014.

Kommunerna har haft 69 543 388 kronor i disponibelt statsbidrag för år 2014 och den totala förbrukningen är 66 078 955 kronor (95 procent). Merparten av kommunerna, 65 procent, har förbrukat hela det disponibla statsbidraget.

Kommunerna har använt statsbidraget framförallt till samordning och till språk- och kulturaktiviteter. Cirka 13 procent har använts till merkostnader inom förskoleverksamhet och tio procent till service och omvårdnad inom äldreomsorgen. Två procent av statsbidraget har använts till kostnader för samråd.

Landsting/regioner

Länsstyrelsen fördelade under året 2 250 000 kronor i statsbidrag till åtta landsting och en region och Sametinget fördelade 1 000 000 kronor i statsbidrag till fyra landsting. Totalt fördelades 3 250 000 kronor till tolv landsting och en region.

Den totala förbrukningen är 2 746 220 kronor (84,5 procent). Fem landsting har förbrukat hela statsbidraget för år 2014.

Landstingen/regionen har använt statsbidragen framförallt till språk- och kulturaktiviteter, samordning och övergripande information.

Överföring av kommuners statsbidrag till år 2015

Enligt förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk får statsbidraget sättas ner om en kommun inte har förbrukat hela beloppet för närmast föregående bidragsår. Statsbidraget ska dock inte sättas ner om en kommun ansökt om att medel ska få användas för kommande år och ansökan beviljas. Utgångspunkten är att statsbidraget ska användas under

innevarande år och ansökningar om överföring av statsbidrag har behandlats restriktivt.

Sista datum för ansökan om överföring av statsbidrag var den 28 november 2014. I förvaltningsområdet för finska ansökte sju kommuner om överföring av statsbidrag från år 2014 till 2015 på totalt 1 526 392 kronor, varav en kommun beviljades överföring med 140 000 kronor. I förvaltningsområdena för samiska och meänkieli ansökte inga kommuner om överföring.

Länsstyrelsens uppdrag

Statsbidrag till nationella minoriteters organisationer

Statsbidraget till organisationer som företräder nationella minoriteter regleras i förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Förordningen gäller inte organisationer som företräder den samiska minoriteten.

Syftet med bidraget är att stödja och underlätta verksamheten för organisationer som företräder judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar.

Sista ansökningsdag för statsbidrag för verksamhetsåret 2014 var den 1 oktober 2013.

Vid ansökningstidens slut hade tolv ansökningar inkommit och statsbidraget på sammanlagt 4 600 000 kronor beviljades till elva organisationer enligt följande:

Centralförbundet Roma International – 279 806 kronor

International Romani Union Norden – 227 379 kronor

Riksförbundet Romer i Europa – 218 641 kronor

Roma Institutet – 288 544 kronor

Romano Pasos Research Centre – 192 427 kronor

Judiska Församlingarnas i Sverige Centralråd – 428 641 kronor

Sveriges Jiddischförbund – 393 689 kronor

Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige – 303 236 kronor

Svenska Tornedalingars Riksförbund – 752 427 kronor

Sverigefinländarnas delegation – 233 333 kronor

Sverigefinska Riksförbundet – 1 281 876 kronor

Länsstyrelsen fördelar också bidrag till Sverige-finländarnas delegation samt till Svenska Tornedalingars Riksförbund STR-T i syfte att stärka deras möjlighet till samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdena. Länsstyrelsen har under året betalat ut vardera 400 000 kronor till dessa organisationer.

I de samråd som Länsstyrelsen har genomfört med minoriteterna har det återigen framkommit starka önskemål om att förordningen ses över och att någon form av övergångsregler för fördelningen av statsbidraget införs. Det nuvarande regelverket leder till en konkurrenssituation inom minoritetsgrupperna och innebär att en organisation plötsligt kan få stora förändringar i sina ekonomiska förutsättningar då de ska dela beloppet med en nytilkommen riksorganisation. Det finns även fortsatta önskemål om att nivån på statsbidraget höjs då kostnaderna för att medverka i samråd har ökat.

Särskilda uppdrag avseende den romska minoriteten

Länsstyrelsen har i uppdrag att förverkliga regeringens strategi för romsk inkludering 2012-2032 (Skr. 2011/12:56) och det övergripande ansvaret för att samordna uppföljningen av strategin. Länsstyrelsen har under 2014 även samordnat en nulägesbeskrivning som beskriver romernas situation i de fem pilotkommunerna inom områdena arbete, utbildning, bostad, hälsa och social omsorg samt trygghet. Därutöver har Länsstyrelsen uppdraget att möjliggöra att en telefonrådgivning om hälsa för romska flickor och kvinnor inrättas samt genomföra ett arbete för att få fördjupad kunskap om frågor som är relevanta för jämställdheten mellan romska män och kvinnor samt flickor och pojkar. Samtliga uppdrag ska ske med romsk delaktighet och inflytande.

I samordningsuppdraget ingår att stödja pilotkommunerna i deras arbete, bland annat med att arrangera lärandeträffar, samordna extern utvärdering och samarbeta med SKL i deras projekt som syftar till att stötta kommunerna i att etablera kvalitativa och systematiska samråd. Därutöver har Länsstyrelsen i uppdrag att finansiera uppbyggnaden av ett nationellt nätverk för kommuner för arbete med romsk inkludering.

Under år 2014 har ett flertal möten och lärandeträffar hållits med pilotkommunerna, såväl med kommunerna enskilt och gemensamt. Fem nätverksträffar har genomförts med det nationella kommunala nätverket, som utökats till 25 inbjudna kommuner. Länsstyrelsen har tillsammans med SKL haft lokala möten med pilotkommunerna för att undersöka förutsättningarna att utveckla kvalitativa och systematiska samråd. Pilotkommunerna har därefter erbjudits processtöd i att ta fram förslag på hur samråden ska se ut. Luleå kommun och Göteborgs kommun har startat arbetet under 2014. Linköpings kommun har meddelat att de startar processen i början av 2015. Malmö stad och Helsingborgs kommun har tackat nej till erbjudandet.

Arbetet med nulägesbeskrivningen förlängdes i samband med avslöjandet av Skånepolisens registrering av romer. Detta berodde på att arbetet behövde förankras djupare med romer, dels för att få förståelse av uppdraget och dels för att få intervjupersoner att ställa upp. Uppdraget redovisades 1 december 2014.

I uppdraget angående telefonrådgivning i hälsa har en dialog förts med flera aktörer. Under hösten 2014 blev det dock klart att ingen av dessa aktörer

hade möjlighet att starta ett pilotprojekt. Länsstyrelsen har därför undersökt möjligheten att använda medlen att utbilda romska hälsokommunikatörer med möjlig anställning i landstingen. Projektet förväntas genomföras under 2015.

I uppdraget att genomföra ett arbete för fördjupad kunskap om frågor som är relevanta för jämställdheten mellan romska kvinnor och män samt flickor och pojkar, har dialoger och fokusgrupper med romer genomförts under året. Arbetet ska rapporteras 1 mars 2015.

Länsstyrelsen har etablerade löpande kontakter med romska sakkunniga, romska referensgrupper, romer boende i pilotkommunerna och brobyggare. Länsstyrelsen har samverkat i ett projekt med Romska Ungdomsförbundet som finansieras av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor som syftar till att öka romska ungdomars engagemang på lokal nivå. En romsk resursperson som har en ”brobyggarroll” mellan Länsstyrelsen och romer i Sverige har varit anställd under året.

Länsstyrelsen har även haft en konferens om romsk inkludering och hälsa. Syftet med konferensen var att synliggöra den nationella minoriteten romer i vården samt lyfta landstingens/regionernas potentiella roll i strategin för romsk inkludering på det hälsofrämjande området.

En mer omfattande redovisning av de särskilda uppdragen avseende den romska minoriteten lämnas till regeringen den 15 april 2015.

Anslagsmedel

Länsstyrelsen disponerar enligt anslag 7:1, 3 300 000 kronor till myndighetens kostnader för uppföljning enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Samtliga medel har förbrukats. Länsstyrelsen har, utöver anslaget, även bistått med administrativ personal.

Länsstyrelsen gör fortsatt bedömningen att det ökade antalet nya kommuner i framförallt förvaltningsområdet för finska, och det fortsatta behovet av stöd till kommuner och landsting/regioner som ingått i förvaltningsområdena sedan lång tid, innebär att 2016 års behov av verksamhetsmedel överstiger dagens nivå.

Sametingets uppdrag

Anslagsmedel

Sametinget disponerar enligt anslaget 7:1, 2 200 000 kronor till myndighetens kostnader för uppföljning enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Utfallet per den 31 december 2014 visar en förbrukning på 2 193 212 kronor.

Till verksamhet för att stärka samers samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet har Sametinget haft medel motsvarande 400 000 kronor och av dessa har 203 600 kronor förbrukats. Merparten av anslaget har använts för att finansiera en utbildningsdag. Syftet med utbildningsdagen var att inspirera och utveckla samrådsformerna för de samiska representanterna i kommunernas och landstingens samrådsgrupper. Förutom

konferenskostnader, bekostades deltagares resor och boende samt dagsarvode. Utbildningsdagen hade en budget på 400 000 kronor men på grund av att återbud från anmälda deltagare lämnades med kort varsel, exempelvis för renskötselarbete, uppstod ett överskott av budgeterade medel. En mindre del av anslaget har använts till kostnader i samband med samrådsmöten med myndigheter.

Under 2014 har Sametinget haft medel motsvarande 200 000 kronor för att finansiera stöd till verksamhet som bedrivs av organisationer som företräder samer. Utfallet visar att 42 000 kronor förbrukats. Anledningen till att inte hela beloppet använts är en pågående omorganisation. Det är Sametingets bedömning att anslaget kommer att förbrukas fullt ut under år 2015.

Rättsprövning

Innebörden av begreppet ”hela eller delar” i lagens 17 § om förskoleverksamhet på samiska, meänkieli respektive finska är otydlig och öppnar upp för tolkningar i kommunerna.

Under år 2014 har ett beslut i för- och grundskolenämnden i en kommun i förvaltningsområdet för samiska överklagats till förvaltningsrätten. Överklagandet avser en begäran om språkbud på sydsamiska för barn i förskolan. Kommunen erbjuder förskoleverksamhet delvis på samiska. Barnets vårdnadshavare anser att omfattningen av förskoleverksamhet på sydsamiska som erbjuds i dagsläget är otillräcklig. Därför begärs ytterligare stödinsatser i form av att kommunen bekostar ett antal resor till en samiskspråkig förskola i Snåsa, Norge. För- och grundskolenämnden har avslagit ansökan med motiveringen att kommunen erbjuder familjen förskola delvis på samiska i enlighet med den lagstiftning som finns. Nämnden anser att språkbud på annan ort inte kan anses ingå i kommunens förskoleverksamhet och därmed inte ingå i kommunens skyldighet att erbjuda förskola helt eller delvis på samiska.

I överklagan till förvaltningsrätten yrkar barnets vårdnadshavare att förvaltningsrätten undanröjer kommunens beslut och beviljar sökt insats. Vidare hävdar barnets vårdnadshavare att kommunens beslut står i strid med såväl Skollagens bestämmelser om rätt till förskoleutbildning samt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Förvaltningsrättens beslut inväntas.

Statsbidrag till kommuner i förvaltningsområdet för samiska

Sametinget har i 2013 års redovisning uppmärksammat regeringen att det kan vara skäl att se över fördelningen av statsbidrag till kommuner inom förvaltningsområdet för samiska. Under år 2014 har ett antal kommuner återigen lyft frågan. De flesta av kommunerna har en efterfrågan av service och omvårdnad på flera av de samiska språken. Detta medför en väsentlig merkostnad, jämfört med om kommunen enbart ger motsvarande service och omvårdnad på ett minoritetsspråk. Kommuner har meddelat Sametinget att de ser ett behov av ökat statsbidrag för att de fullt ut ska kunna ge stöd till åtgärder för användningen av de samiska språken.

Sametingets slutsatser

Sametinget bedömer att det kommer fortsatt finnas behov att stödja och följa upp de kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena. Det finns också behov av stöd till kommuner och landsting/regioner som ingått i förvaltningsområdet sedan lång tid. Detta innebär att anslag 7:1, för Sametingets kostnader för uppföljning behöver uppräknas för år 2016.

Det är vidare Sametingets bedömning att resurser motsvarande minst 2014 års anslag till att stärka samers samråd och dialog med kommuner i förvaltningsområdet och till verksamhet som bedrivs av organisationer som företräder samer kommer att behövas år 2016. Dessutom är det Sametingets bedömning att medel motsvarande 2014 års anslag till att finansiera stöd till verksamhet som bedrivs av organisationer som företräder samer kommer att behövas år 2016. Sametinget bedömer även att statsbidraget till kommunerna i förvaltningsområdet för samiska bör ses över.

Minoritet.se

Uppdrag

Sametinget ska fortsätta arbetet med att utveckla hemsidan minoritet.se. I detta ingår att tillgängliggöra information rörande Sveriges internationella minoritetsåtaganden, minoritets- och diskrimineringslagstiftning, språklig revitalisering, språkbevarande för samtliga minoritetsspråk, m.m. Sametinget ska därmed även bidra till att öka intresset för att påbörja studier på högskolenivå inom nationella minoritetsspråk.

Sametinget ska redovisa på vilket sätt uppdraget har genomförts och hur medel från anslag 7:1 åtgärder för nationella minoriteter under utgiftsområde 1 har använts för detta ändamål. Sametinget ska även redovisa hur myndigheten arbetat för att involvera de fem nationella minoriteterna i arbetet med webbplatsen.

Redaktionellt

Redaktören, som också är samordnare och arbetar journalistiskt, förser webbplatsen med reportage, bilder och texter. Ett drygt tiotal frilansare, fotografer och skribenter, levererar också material till minoritet.se. Frilansarna är spridda över hela landet och många av dem har nationell minoritetsbakgrund. Reportagen väljs ut efter förslag från de nationella minoriteterna och efter redaktörens egen research.

Under år 2014 har ett tillfälligt projekt, en reportageserie kallad Goda exempel, publicerats på hemsidan. Ett tiotal reportage, som visar lyckade exempel på hur förvaltningsmyndigheter arbetar med lagen om nationella minoriteter, har spridit kunskap och goda exempel över landet.

Sametinget ska genom webbplatsen bidra till att öka intresset för att påbörja studier på högskolenivå inom nationella minoritetsspråk. Minoritet.se har därför publicerat några artiklar i ämnet.

Utvecklingsarbete

I september år 2014 beviljade regeringen 180 000 kronor i extra anslag för att utveckla webbplatsen minoritet.se och förbättra dess tillgänglighet. Uppdateringen innebär en teknisk och designmässig utveckling.

Marknadsföring av hemsidan

Facebookgruppen minoritet.se som startades i januari 2013 hade vid slutet av år 2014 cirka 770 följare. Med hjälp av Facebook får artiklar och annat innehåll på hemsidan stor spridning vilket syns i statistiken.

Förutom webbplatsen, som är den huvudsakliga kanalen för spridning av kunskap om de nationella minoriteterna, har minoritet.se också syns i andra sammanhang genom annonser i skolforum och i minoritetsmedier. Sametinget och Länsstyrelsen har även informerat om hemsidan vid konferenser om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Statistik

Statistik från Google Analytics visar att minoritet.se haft totalt cirka 104 000 besök under år 2014. Detta kan jämföras med 2013 då antalet besök var cirka 66 500. Tydligt är att ju fler artiklar som publiceras på webbplatsen desto fler besök får hemsidan. Facebooksidan är en trolig orsak till att minoritet.se fått fler besök. Under år 2014 har det dessutom publicerats fler artiklar än tidigare år, bland annat genom reportageserien Goda exempel. Antalet besök under år 2014 har ökat med drygt 3 000 per månad. Under månadskiftet april/maj uppmättes ett besöksrekord på 14 400. Statistik visar också att 25 procent av webbplatsens besökare går in via mobil eller surfplatta och resterande via dator. Flest besökare finns i Stockholms stad följt av Västra Götaland och Skåne. Flest sidvisningar, näst efter startsidan, har Finska språket i Sverige och den romska undersidan haft.

Rådet

Sametingets styrelse tog under år 2013 beslut att bilda ett råd för webbplatsen. Rådet som ska representera de nationella minoriteterna består av fem ledamöter med ersättare. Rådet ska verka rådgivande gentemot redaktören och ska träffas en gång per år. Eftersom alla ledamöter ännu inte utsetts av minoritetsorganisationerna har arbetet med rådet inte påbörjats. Istället hölls under år 2014 ett dialogmöte där inbjudan gick ut till de minoritetsorganisationer som Länsstyrelsen beviljat statsbidrag. Representanter från samtliga nationella minoriteter deltog i dialogmötet. För att ge ungdomarna inflytande i arbetet med webbplatsen inbjöds organisationen Ung Minoritet. Syftet med dialogmötet var att ge information om minoritet.se samt att få synpunkter från de nationella minoriteterna. Synpunkterna från mötesdeltagarna visar att de överlag är nöjda med webbplatsen, men det finns önskemål om texter på de nationella minoritetsspråken samt krönikor skrivna av minoriteterna själva.

Anslagsmedel

Sametinget disponerar 1 200 000 kronor till finansiering av minoritet.se. Utfallet per den 31 december 2014 visar en förbrukning på 1 200 000 kronor. Merparten går till fasta kostnader och teknik för att bedriva webbplatsen samt till produktion och inköp av reportage och bilder. Av bidraget på 180 000 kronor för utveckling av webbplatsen har hela bidraget förbrukats.

Utvecklingsinsatser

Det finns önskemål hos de nationella minoriteterna att kunna ta del av texter på de nationella minoritetsspråken på minoritet.se. En målsättning inom den minoritetspolitiska strategins delområde språk och kulturell identitet är att stödja språken så att de hålls levande. Det innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet att lära sig, använda och utveckla sitt modersmål. Det behövs fler arenor där språken används och synliggörs. Webbplatsen skulle kunna bli en ny arena genom att publicera artiklar på de olika nationella minoritetsspråken. Med nuvarande budget kan inte de nationella minoriteternas önskemål tillgodoses. Sametinget bedömer kostnader för översättning av texter till 300 000 kronor per år.

Ökat anslag behövs också för att finansiera rådets omkostnader. I dag räcker budgeten endast till att bjuda in en representant till ett årligt möte och önskemål har framförts om två representanter per grupp. Kostnader för rådets verksamhet beräknas till 75 000 kronor per år.

Besöksstatistiken, och den feedback som redaktören får för webbplatsen, visar att den är en uppskattad och viktig kunskapskälla. Webbplatsen ger en inblick i hur det är att vara nationell minoritet i Sverige i dag, erbjuder kunskap och aktuell myndighetsinformation. Bredden på artiklar i kombination med myndighetsinformation underlättar arbetet för de som arbetar med minoritetsfrågor. För att upprätthålla samma ambitionsnivå som webbplatsen har i dag med fler publicerade artiklar och bilder behöver anslaget prisuppräknas.

Sametingets slutsatser

Sametingets bedömer att anslaget till finansiering av hemsidan behöver öka med 400 000 kronor.

Samiskt språkcentrum

Uppdrag

Sametinget ska driva samiska språkcentrum i Tärnaby respektive Östersund. Språkcentrumen ska tillgodose samiska mäns och kvinnors, både unga och äldres, behov av att återta sitt eget språk. Med samiska avses samtliga varieteter av språket inom den svenska delen av Sápmi.

Språkcentrumen ska aktivt främja och stimulera ökad användning av samiska i samhället, bistå med sakkunskap och utveckla metoder för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta det samiska språket samt

sprida kunskap om revitalisering. Insatser som riktar sig till barn och ungdomar ska prioriteras särskilt.

Språkcentrumens arbete ska utgå från samernas behov av revitaliseringsinsatser. Språkcentrum ska samråda med andra samiska institutioner och organisationer, däribland Sameskolstyrelsen och Samernas utbildningscentrum, för att samordna, komplettera och effektivisera arbetet med att revitalisera det samiska språket. Utvecklingsinsatser som utarbetas ska dokumenteras och kunskap om dessa ska spridas.

Metodutveckling

Samiskt språkcentrum har under år 2014 genomfört ett flertal föreläsningar, workshops, informationsmöten samt deltagit på konferenser för att sprida kunskap kring revitalisering och olika metoder. Metodutvecklingsarbeten som Samiskt språkcentrum genomfört har bidragit till utveckling av de samiska språken och dess status i samhället.

Samarbete med Sáminuorra och aktiviteter under det samiska konfirmationslägret har syftat till att öka medvetenheten och kunskapen om språkrevitalisering och att öka användningen av samiskan bland ungdomarna.

Ett mentorprogram ”Bahkadijjá” har påbörjats under året inom det umesamiska språkområdet. Arbetet sker i samarbete med den umesamiska föreningen Álgguogáhtie. Bahkadijjá är en vidareutveckling av det sydsamiska mentorprogrammet, som redovisades år 2013.

Samiskt språkcentrum har publicerat en kortversion av boken ”Jag tar tillbaka mitt språk” som handlar om metodutvecklingen ”Språkspärr”.

För att stimulera till ökad användning av de samiska språken har språkcentrum under år 2014 påbörjat ett arbete med att ta fram en mindre ordbok med fraser för olika situationer på syd-, lule- och nordsamiska. Vidare har en ordboksapp på lule – och sydsamiska lanserats under året.

Tillsammans med Sameskolstyrelsen och Sámi allaskuvla/Samiska högskolan har utbildningsdagar för Sameskolstyrelsens personal genomförts kring språkbadsmetodik och didaktik. Språkbadsläger för alla elever i årskurs 5 inom Sameskolstyrelsens verksamhetsområde har genomförts på nord-, lule – och sydsamiska.

Under år 2014 har språkkonferenser genomförts inom nord-, lule-, ume- och sydsamiskt område.

Sametinget lämnar en lägesrapport om situationen för de samiska språken år 2014 till regeringen.

Anslagsmedel

Till Samiskt språkcentrums verksamhet disponerar Sametinget 6 000 000 kronor. 1 500 000 kronor ska finansiera utveckling av metoder för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta det samiska språket. Av dessa medel ska 500 000 kronor finansiera ett metodutvecklingsprojekt för att främja språkutvecklingen hos barn i samarbete med Sameskolstyrelsen inom Sameskolstyrelsens verksamhetsområde. 4 500 000 kronor ska finansiera

arbets- och informationsinsatser. Utfallet per den 31 december 2014 visar en förbrukning på 5 875 945 kronor. Av detta har 1 565 438 kronor fördelats på kostnader för metodutveckling, enligt nedan:

Sameskolstyrelsen – 500 000 kronor
Språkteknologi/ordboksapp, mindre ordbok – 342 745 kronor
Språkkonferenser – 280 151 kronor
Mentorprogram Bahkadijjá - 229 258 kronor
Övrigt (ungdomsarbete, språkspärr, språkpenan) – 213 284 kronor

Sametingets slutsatser

Sametinget bedömer att resurser motsvarande 2014 års anslag till Samiskt språkcentrums verksamhet kommer att behövas år 2016.

Sametingets bedömning är att det samarbete som sker med olika organisationer och institutioner medför ett ökat engagemang för det samiska revitaliseringsarbetet. Detta bidrar i sin tur till ökad synlighet av samiskan både inom det samiska samhället som i majoritetssamhället.

Samråd

Rätten till inflytande har en central betydelse i minoritetspolitiken och slås fast i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. De nationella minoriteternas reella inflytande i frågor som berör dem är nödvändigt för att de minoritetspolitiska målen ska kunna förverkligas. För att möjliggöra inflytande i praktiken genomförs regelbundet samråd mellan myndigheter och minoritetsrepresentanter på lokal, regional och nationell nivå.

För Länsstyrelsen och Sametinget som uppföljande myndigheter är det extra viktigt att samråda med de nationella minoriteterna, så att inflytande möjliggörs även vad gäller det minoritetspolitiska arbetets inriktning och utformning. Det är också viktigt att samråda för att fånga upp hinder och möjligheter för en fortsatt positiv utveckling och göra dessa kända för beslutsfattarna.

De samråd som Länsstyrelsen och Sametinget genomfört gemensamt med representanter för alla fem minoriteterna, och de enskilda samråd som Länsstyrelsen har haft med respektive judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar redovisas därför som ett eget avsnitt i denna rapport.

Gemensamt samråd med nationella minoriteters organisationer

Länsstyrelsen och Sametinget har under år 2014 genomfört ett gemensamt samrådsmöte med företrädare för de nationella minoriteterna. Inbjudna till samrådet var representanter för riksorganisationer som beviljats statsbidrag utifrån förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter samt representanter för Sametinget. Samrådet hade en tydligare inriktning på unga och Met Nuoret, Tornedalingarnas ungdomsförbund, Sverigefinska ungdomsförbundet och Sáminuorra fanns representerade. Minoritetsrepresentanterna hade enats om att samråda kring frågor om *utveckling av samråden, utbildningsbehov samt modersmålsundervisning*.

Utveckling av samråden

En återkommande fråga är strukturen och utvecklingen vad gäller samrådsförfarandet på lokal, regional och nationell nivå. Från de nationella minoriteternas sida läggs stora resurser på förberedelser av möten. Flera upplever att de inte blir tagna på allvar då samråd inte sker under formaliserade former. Det kan till exempel innebära att kallelser till möten kommer sent, minnesanteckningar inte förs eller att ingen återkoppling sker. De anser vidare att någon med beslutsmandat från samrådande myndigheter måste delta samt att minoritetsrepresentanter ska arvoderas. De yngre är inte representerade på samråden i samma utsträckning som andra åldersgrupper. Det är angeläget att unga ges möjligheter till inflytande. För att underlätta deras deltagande bör mötena ske efter skoltid. De nationella minoriteterna efterlyser en handbok för samråd, då det saknas en gemensam bild över hur samrådsförfarandet ska se ut.

Utbildningsbehov

Det finns ett behov av fler ambassadörer som har kunskaper om nationella minoriteter. Idag finns ett fåtal eldsjälar från de nationella minoriteterna som utan ersättning lägger ner mycket tid på att utbilda och informera personal. Det är ett stort problem att kommunanställda och anställda i andra statliga förvaltningsmyndigheter är dåligt insatta i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Samtliga myndigheter som arbetar med nationella minoriteter måste ta ansvar och kompetensutveckla sina anställda i dessa frågor.

Modersmålsundervisning

Intentionerna om möjligheten till utveckling av de nationella minoritetsspråken i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och Språklag (2009:600) överensstämmer inte med Skolförordning (2011:185). Enligt förordningen är det inte tillåtet att som undervisningsmetod använda fullständigt språkbad, vilken är den mest effektiva språkinlärningsmetoden. Skolförordningen reglerar att högst hälften av undervisningen sker på minoritetsspråken. Detta är inte tillräckligt för att lära sig ett språk.

Samråd med respektive nationell minoritet

Judar

Länsstyrelsen har bjudit in till två samrådsmöten med den judiska minoriteten under 2014. Enligt överenskommelse mellan Länsstyrelsen och de judiska riksorganisationerna, skulle vårens samråd äga rum i respektive organisations lokaler för att fördela resandet. Dessvärre hade inte Sveriges Jiddischförbund möjlighet att ta emot Länsstyrelsen och samråd genomfördes endast med Judiska Centralrådet. På höstens samråd deltog både Judiska Centralrådet och Sveriges Jiddischförbund men hade på egen begäran en timme var till förfogande per respektive organisation. Till mötena har även det judiska ungdomsförbundet varit inbjudna men inte deltagit. Diskussioner om formerna för samråden fortsätter.

Judiska Centralrådet

Judiska Centralrådet upplever att det sedan lagen trädde i kraft 2010 finns en större förståelse för judiska frågor och ett bättre skydd allmänt. Det finns också en större medvetenhet om lagstiftningen men även svårigheter och fortsatt okunskap hos vissa myndigheter.

Judiska Centralrådet anser generellt att det är för mycket fokus på jiddisch i minoritetspolitiska sammanhang. Centralrådet ser förvisso jiddisch som en del av den judiska kulturen men menar att det inte är ett använt eller efterfrågat språk bland församlingens medlemmar.

Storstadsregionerna och framförallt Stockholm utgör kulturella centrum för judar i Sverige vilket kommer att förstärkas ytterligare genom etableringen av ett judiskt kulturhus som beräknas kunna öppna i Stockholm under hösten 2015. För att stärka judisk kultur i kommuner som ligger långt från storstäderna anser Centralrådet att kommunerna bör satsa på att

tillgängliggöra utbudet i storstäderna, t.ex. genom att informera om och bidra till att finansiera deltagande i olika aktiviteter.

Andra frågor som framkommit i samråden med Judiska Centralrådet:

- Enligt en undersökning genomförd av Folkhälsomyndigheten angående nationella minoriteters hälsa är hälsosituationen bland judar i Sverige god.
- Den öppna antisemitismen har ökat under sommaren 2014. Judiska Centralrådet har av regeringen beviljats två miljoner kronor för att öka säkerheten och minska utsattheten för den judiska minoriteten.
- Judiska Centralrådet är fortsatt kritisk till att behöva dela det fasta statsbidraget med Sveriges Jiddischförbund. Centralrådet menar att Jiddischförbundet företräder ett särintresse, minoritetsspråket jiddisch, medan Judiska Centralrådet är den organisation som företräder de svenska judarnas övergripande intressen.
- Begravningsfrågan och de höga kostnader som den medför är fortfarande en aktuell fråga som väntar på en lösning.
- Judiska Centralrådet har vid ett par tillfällen ansökt om att få starta en folkhögskola hos Folkbildningsrådet men fått avslag. Centralrådet hoppas fortfarande att man ska kunna hitta en lösning på de problem som hittills medfört att ansökan inte beviljats och att en judisk folkhögskola ska bli verklighet i framtiden.
- Mycket tid ägnas åt Bajit projektet, vilket bl.a. innebär att nuvarande Hillelskolan renoveras och i anslutning till den fastigheten kommer en ny byggnad uppföras som ska inrymma det judiska kulturhuset i Stockholm. Där kommer även den nya Hillelskolan finnas liksom förskolan, Judiska Centrets verksamheter samt kafé och kosheria. Det gamla skolhuset kommer att bli hemvist för judiska församlingen, Judisk krönika och Paideia (Europeiska institutet för judiska studier). Projektet förväntas vara klart hösten 2015.

Sveriges Jiddischförbund

Sveriges Jiddischförbund anser att mycket har gått framåt sedan den reformerade minoritetspolitiken och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft år 2010. Länsstyrelsen anses ha varit ett bra stöd i olika sammanhang bl. a. när det gäller public serviceutredningen.

Nu finns sedan en tid en språkvårdare i jiddisch på Språkrådet vilket är en stor förbättring och samtidigt en förutsättning för en mer jämlik hantering av de nationella minoritetsspråken.

Generellt upplever förbundet att aktiviteter om och på jiddisch blir allt mer välbesökta. Till det årliga jiddischseminariet som förbundet arrangerar kom 120 personer 2014. Förbundet anser dock att det är ett stort bekymmer att säkerhetsfrågan hindrar en del besökare från att delta. Det innebär också att förbundet inte marknadsför aktiviteterna i den utsträckning som man skulle vilja. De två miljoner som Judiska Centralrådet fått för judisk säkerhet tilldelas de fasta judiska centrarna men ger ingen ökad säkerhet i samband med övriga aktiviteter som Sveriges Jiddischförbund arrangerar.

Sveriges Jiddischförbund anser att uppdelningen av Sveriges kommuner i förvaltningsområden för samiska, finska och meänkieli respektive icke förvaltningsområden har resulterat i att de nationella minoriteterna har fått

olika status. Förbundet upplever en oro över hur den nya regeringen kommer att handskas med frågor som rör de nationella minoriteterna. Förbundet anser att det är mycket viktigt med kontinuitet vad gäller kunskapen hos de som jobbar med minoritetspolitiken.

Romer

Länsstyrelsen har bjudit in till två enskilda samrådsmöten med den romska minoriteten under 2014. Till mötena har Föreningen Resandefolkets riksorganisation, International Romani Union Norden, Romska och Resande kvinnocenter, Kulturgruppen för resandefolket, Nationella Centralförbundet Roma International, Riksförbundet Romer i Europa, Roma Institutet, Romano Paso Research Centre, Romska Ungdomsförbundet, Unga romer, Oikos Community, E Romani Glinda och Le Romané Nevimata inbjudits. Dessvärre fick höstens samrådsmöte, som samkoordinerats med fem utbildningsmyndigheter, ställas in p. g. a. för få anmälningar. Diskussioner om formerna och lämpliga tidpunkter för samråden fortsätter.

På samrådsmötet i juni deltog representanter från Romska och resande kvinnojour, Romer i Europa, Kulturgruppen för resandefolket, É Romani Glinda, Le Romané Nevimata, Oikos Community, IRUN Norden och Romano Paso.

På samrådet påtalade representanterna att de flesta kommuner och myndigheter fortfarande inte uppmärksammar den romska minoritetens särskilda rättigheter enligt grundskyddet i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Detta gäller även det allmännas ansvar att skydda och främja användandet av romani chib. Uppfattningen är att många kommuner prioriterar insatser för de nationella minoriteter som kommunerna erhåller statsbidrag för och att strategin för romsk inkludering inte räcker till.

Representanter för resandefolket efterlyste även att kommuner och myndigheter i större utsträckning uppmärksammar gruppen resande.

Sedan tidigare har representanter ställt krav på att romer, i större utsträckning än hittills, ska ges möjlighet till inflytande och delaktighet på alla samhällsnivåer och inom befintliga strukturer. Detta krav kvarstår och det framfördes även önskemål om att romer ges möjlighet att medverka i utformande och genomförande av kommuners och myndigheters informations- och utbildningsinsatser som rör frågor om romer och nationella minoriteter.

Flera organisationer efterfrågade äldreomsorg och hemtjänst specifikt för romer och resande, på motsvarande villkor som i förvaltningsområdena för samiska, finska och meänkieli. Flera fall nämndes där äldre romer nekats omsorg och vård på romani chib. Ett stort ansvar läggs på enskilda föreningsrepresentanter och familjemedlemmar att bistå de äldre.

Sverigefinnar

Länsstyrelsen har haft två samrådsmöten under 2014 med representanter för Sverigefinländarnas delegation, Sverigefinska Riksförbundet och Sverigefinska ungdomsförbundet. Till båda mötena har Finska Pensionärernas Riksförbund i Sverige bjudits in men organisationen har inte deltagit.

De sverigefinska organisationerna har under året uppmärksammat att nuvarande lagstiftning och bristen på sanktionsmöjligheter gör att minoritetspolitiken inte utvecklas i önskvärd takt och att det behövs en tydligare statlig styrning. De har flaggat för att det kan vara dags att öppna upp för särskild tillsyn av lagen.

Under året har de sverigefinska organisationerna pekat på bristen på uppföljning av socialtjänstlagens 5 kap. 6 § ”Kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor”. Organisationerna önskar att uppföljningsmyndigheterna initierar en dialog med Myndigheten för vård och omsorg angående detta.

De sverigefinska organisationerna har redogjort för områden som utvecklats positivt med minoritetspolitiken sedan 2010 samt fortsatta utvecklingsområden.

Områden som utvecklats positivt:

- Kommuner som ingår i förvaltningsområdena har idag större kunskap och det är bra att de får stöd av uppföljningsmyndigheterna.
- Samiskt språkcenter är ett positivt exempel.
- Intresset för språkrevitalisering har ökat inom den sverigefinska minoriteten.
- Det finns en större medvetenhet om nationella minoritetsfrågor bland sverigefinnarna.

Fortsatta utvecklingsområden:

- Det saknas fortfarande tillräcklig delaktighet från de nationella minoriteterna.
- Grundskyddet i lagen är fortfarande inte implementerat.
- Begreppen helt eller delvis inom förskola och äldreomsorg ställer fortfarande till med problem och kommuner tolkar begreppen olika.
- Utbildningsfrågor, lärare i de nationella minoritetsspråken m.m. behöver fortsätta utvecklas.
- Äldreomsorg för nationella minoriteter utanför sina respektive förvaltningsområden fungerar inte.
- Uppföljningsmyndigheterna bör bli tuffare i dialogen med andra myndigheter, frågan är om Länsstyrelsen och Sametinget för närvarande har de resurser som krävs för att vara motorn i minoritetspolitiken, resursanslagen är oförändrade sedan 2010.
- Vad händer med DO:s utredning om statistik gällande nationella minoriteter, den sverigefinska minoriteten är positiv till statistik för sin del men det händer ingenting med förslagen som kom fram i rapporten.

Tornedalingar

Länsstyrelsen har under år 2014 haft två samråd med representanter för Svenska Tornedalingars Riksförbund STR-T och ett samråd med Met Nouret.

Under samråden har det framkommit att intresset för tornedalska språk- och identitetsfrågor växer i hela landet. Samtidigt ökar antalet samråd och samarbeten med olika myndigheter och föreningar och STR-T anser sig inte ha de resurser som krävs för att hantera de växande behoven. Under samråden har det framkommit att det finns ett ökat behov av resurser för att stötta lokalföreningar. STR-T vill vara stöd och resurs till den lokala nivån men har inte utrymme till det. Vidare anser riksförbundet att nivån på den befintliga finansieringen reducerar möjligheten att utveckla verksamheten. Stödet behöver generellt höjas.

I arbetet med revitalisering av språket är grundkursen i meänkieli vid Umeå universitet en viktig pusselbit. Riksförbundet har i samrådet markerat mot nedläggningen av grundkursen. STR-T och Met Nouret anser att Umeå universitet inte har gett tillräckliga svar på flera förfrågningar. Organisationerna efterfrågar en analys av vilka effekter nedläggningen av grundkursen förväntas ge i utvecklingen av tornedalska språk- och identitetsfrågor.

STR-T har påtalat att det finns behov av särskild tillsyn av lagen. Tillsynen ska särskilt fungera som ett sammanhållet system där reglering, organisering, finansiering och ingripandemöjligheter bör samspela. Enligt STR-T skulle en kontrollmekanism eller tillsyn sätta större press på kommunerna men också ge utrymme till olika grad av ingripanden.

Riksförbundet upplever att samråd på lokal nivå med förvaltningskommunerna fortfarande inte fungerar. Det finns fortfarande enskilda kommuner som under lång tid ingått i förvaltningsområdena men där samrådsformerna fortfarande är under utveckling.

Sammanfattningsvis är statsbidrag, tillsyn, samråd och revitalisering de mest betydelsefulla frågorna för STR-T och Met Nouret.

Myndigheter med särskilt uppdrag

Institutet för språk och folkminnen, Kulturrådet, Sameskolstyrelsen, Skolinspektionen, Skolverket och Universitets- och högskolerådet har haft särskilda uppdrag i sina respektive regleringsbrev för år 2014. Samtliga har lämnat redovisningar till Länsstyrelsen och Sametinget. De inkomna redovisningarna skiljer sig åt till följd av myndigheternas olika ansvarsområden. Här nedan sammanfattas respektive myndighets redovisningar.

Institutet för språk och folkminnen

Institutet för språk och folkminnen ska i enlighet med sitt regleringsbrev redovisa till Länsstyrelsen hur medel från anslag 7:1 använts för att bedriva språkvårdande verksamhet samt revitaliseringsinsatser till stöd för de nationella minoritetsspråken.

Språkvård för nationella minoritetsspråk

Under 2014 har institutet använt hela anslaget till ett ordboksprojekt i meänkieli. Insatser för övriga minoriteter har förts över till ramanslaget som under 2014 fått en förstärkning på tre miljoner kronor. Insatserna har bland annat bestått i språkvårdsseminarium, inköp av språkvetenskaplig litteratur samt möten med referensgrupper för de olika minoritetsspråken. En mindre del av medlen har använts till minoritetsspråkpriset.

Revitalisering av nationella minoritetsspråk

Av anslaget på 3 900 000 kronor har 91 procent använts till projektbidrag och nio procent till institutets omkostnader. Under året inkom 71 behöriga ansökningar, varav 33 beviljades. Totalt ansöktes om ungefär 11,4 miljoner kronor, varav 3,55 miljoner fördelades. Språkprojekt som riktats till barn och unga har prioriterats. I en jämförelse av fördelningen mellan språken sedan 2012 har andelen för finska stigit, för jiddisch varit ungefär densamma, för meänkieli och samiska minskat medan andelen för romani chib har gått upp något.

Gemensamt syfte för projekten har varit att bryta språkbytesprocessen samt att ge möjlighet till de som önskar, både barn och vuxna, att lära sig sitt minoritetsspråk.

Ett grundläggande problem som institutet konstaterar är bristen på kontinuitet. Detta beror framförallt på projektformen.

Institutet konstaterar avslutningsvis att bidragen stärkt de nationella minoritetsspråken sedan de infördes 2010.

Kulturrådet

Kulturrådet ska enligt sitt regleringsbrev redovisa hur myndigheten verkat för de samiska folkens och övriga nationella minoriteters kultur, i såväl kultursamverkansmodellen som i övrig bidragsgivning och verksamhet.

När myndigheten lämnade sin redovisning den 15 november 2014 hade närmare 9,7 miljoner kronor fördelats till nationella minoriteters kultur, genom *stöd till nationella minoriteters kulturverksamhet, stöd till planerad utgivning av litteratur, efterhandsstöd till litteratur* samt *produktionsbidrag*. Myndigheten konstaterar att det fortsatt finns ett stort behov av professionella utgivare av litteratur på nationella minoritetsspråk, särskilt vad gäller litteratur för barn och unga.

Under 2014 har Kulturrådets styrelse fastställt nationella minoriteters kultur som en av fem prioriteringsgrunder för statsbidrag inom Kultursamverkansmodellen. Under året beviljades två landsting/regioner ett ökat bidrag mot bakgrund av sitt arbete för att främja nationella minoriteters kultur. Kulturrådet konstaterar dels att fler regioner idag samråder med företrädare för de nationella minoriteterna och dels att en framgångsrik nationell minoritetspolitik förutsätter starka nationella minoritetsaktörer.

Kulturrådet samråder årligen med nationella minoriteters riksorganisationer och andra aktörer för att utveckla sin verksamhet. För att främja nationella minoriteters kultur har myndigheten också genomfört olika informations- och utbildningsinsatser.

Sameskolstyrelsen

Sameskolstyrelsen ska enligt regleringsbrev redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planeras att vidtas i syfte att utöka och utveckla den integrerade samiska undervisningen.

Sameskolstyrelsen disponerar 1 000 000 kronor från anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter för utökning av tillgången på integrerad samisk undervisning i grundskolan. Förutom detta anslag har Sameskolstyrelsen budgeterat 2 054 000 kronor från myndighetens ramanslag till den integrerade samiska undervisningen.

Integrerad samisk undervisning omfattar samtliga årskurser i grundskolan och är ett viktigt komplement till sameskolan. De elever som inte har möjlighet att välja sameskola kan härigenom få undervisning med samiska inslag och undervisning i samiska utöver den undervisning som anordnas som modersmålsundervisning. Den integrerade samiska undervisningen i årskurserna 7-9 blir också en naturlig fortsättning för elever som gått i sameskolan till årskurs 6.

Integrerad samisk undervisning finns i cirka 20 skolor fördelade på tolv kommuner. Det är en utökning med tre kommuner från år 2013.

Sameskolstyrelsens utvärdering av den integrerade samiska undervisningen visar att det saknas både lärare och läromedel för undervisningen.

Myndigheten arbetar till viss del med läromedelsproduktion genom att delta i Skolverkets projekt om minoritetsspråksläromedel. Fjärrundervisning pågår i ett antal skolor och kan vara en lösning på problemen med lärarbrist.

Sameskolstyrelsen uppger att de har möjlighet att utöka den integrerade samiska undervisningen under förutsättning att anslaget för ändamålet

ökar. På grund av resursbrist ser de sig nödgade att stoppa ansökningar från nya skolor.

Det är Sametingets bedömning att Sameskolstyrelsen behöver ökat anslag för utökning och utveckling av den integrerade samiska undervisningen.

Skolinspektionen

Skolinspektionen ska enligt regleringsbrev 2014 redovisa sina interna och externa insatser utifrån de minoritetspolitiska målen, samt effekter av dessa insatser. Skolinspektionen ska dessutom redovisa erfarenheter av granskningar av skolväsendet utifrån de minoritetspolitiska målen.

Under 2014 har myndigheten inte genomfört någon granskning som direkt anknyter till de nationella minoriteterna. Skolinspektionen konstaterar att målen för myndighetens uppdrag ska gälla alla barn, elever och vuxen-studerande och i det ligger att inte lyfta fram särskilda grupper. Den tillsyn som genomförs för att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter är därför en integrerad del i myndighetens löpande verksamhet.

Skolinspektionens regelbundna tillsyn visar generellt brister i rätten till modersmålsundervisning och modersmålsstöd, områden som har särskild relevans för de nationella minoriteternas rättigheter.

Skolinspektionen konstaterar att det endast finns ett fåtal anmälningsärenden med koppling till någon av de nationella minoritetsgrupperna. Dessa gäller framförallt elever med romsk språk- och kulturbakgrund och rör rätten till utbildning och särskilt stöd.

Skolinspektionen har under året inte genomfört förändringar av myndighetens interna arbete som har direkt påverkan på minoritetsområdet.

Skolverket

Skolverket ska enligt regleringsbrev 2014 redovisa sina interna och externa insatser utifrån de minoritetspolitiska målen, samt effekter av dessa insatser.

I myndighetens planering och arbete med uppdrag som särskilt berör nationella minoriteter sker samråd med företrädare för minoriteterna. Skolverket anser att samråden är värdefulla dels för att de ger de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande och dels bidrar till att höja kunskapsnivån inom myndigheten.

Under 2014 har myndigheten fortsatt sitt utvecklingsarbete för att i högre grad integrera ett minoritetsperspektiv i myndighetens arbete. Skolverket genomför en mängd olika insatser för att höja kunskapen om de nationella minoriteterna internt på myndigheten.

Skolverket rapporterar att de under året tagit fram ett kommentarmaterial till kunskapskraven i ämnet modersmål och ett stödmaterial kring flerspråkiga barns utveckling. Externa informationsinsatser, andra uppdrag som myndigheten haft under året som rör nationella minoriteter samt behov av utveckling som företrädare för nationella minoriteter framfört redovisas också.

Skolverket poängterar att särskilda regeringsuppdrag möjliggör för ett intensifierat arbete. Dock framhålls vikten av att kunna arbeta med frågor kopplade till nationella minoriteter oavsett om ett särskilt uppdrag för detta mottagits eller inte. Här föreslår myndigheten istället ett utökat förvaltningsanslag.

Universitets- och högskolerådet

Universitets- och högskolerådet ska enligt regleringsbrev 2014 redovisa sina interna och externa insatser utifrån de minoritetspolitiska målen, samt effekter av dessa insatser.

Universitets- och högskolerådet har under året omarbetat webbplatsen studera.nu. Sidan har kompletterats med jiddisch och uppdaterats gällande de övriga nationella minoritetsspråken.

Myndigheten har under året, tillsammans med Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten, haft samråd med representanter för de nationella minoriteterna. Mötet med romska representanter ställdes dock in på grund av för få anmälningar.

Universitets- och högskolerådet har sammanställt och levererat statistik för åren 2010 – 2014 till Länsstyrelsen och Sametinget. Statistiken gäller antal studenter antagna i/på de nationella minoritetsspråken och i de nationella minoriteternas kultur. Detta arbete har inneburit kompetenshöjning internt på myndigheten.

Bilaga

Redovisning statsbidrag kommuner och landsting/region

STATSBIDRAG 2014 - Kommuner

Kommun/stad	Disponibelt statsbidrag 2014	Förbrukning av 2014 års disponibla statsbidrag	Förbrukning av 2014 års disponibla statsbidrag (procent)	Resterande medel av 2014 års statsbidrag	Förskola A	Äldreomsorg B	Samråd C	Språk- och kultur D	Samordning E	Ärendehandläggning F	Övergripande information G	Övrigt H	Totalt förbrukat A - H
Arjeplog	660 000	660 000	100%	0	89 516	43 886	4 690	190 440	318 702	3 266	9 500	0	660 000
Arvidsjaur	660 000	660 000	100%	0	17 810	1 750	4 100	98 740	453 000	3 600	49 000	32 000	660 000
Berg	660 000	660 000	100%	0	7 796	75 395	12 550	121 347	337 340	13 405	85 565	6 602	660 000
Borlänge	1 020 000	824 661	81%	195 339	47 757	14 319	6 850	294 380	372 432	14 468	22 764	51 691	824 661
Borås	1 980 000	1 980 000	100%	0	122 259	199 846	6 079	557 670	1 030 970	3 172	60 004	0	1 980 000
Botkyrka	1 320 000	1 225 503	93%	94 497	0	347 823	1 358	166 466	452 614	28 871	86 371	142 000	1 225 503
Degerfors	660 000	601 945	91%	58 055	0	18 368	0	171 592	328 932	0	83 053	0	601 945
Dorotea	660 000	660 000	100%	0	208 859	12 553	18 692	162 567	257 329	0	0	0	660 000
Enköping	897 526	856 786	95%	40 740	82 312	10 338	26 973	87 229	461 373	456	58 705	129 400	856 786
Esklilstuna	1 320 000	1 311 167	99%	8 833	411 539	113 000	3 674	362 000	243 731	75 000	87 923	14 300	1 311 167
Fagersta	660 000	607 211	92%	52 789	44 603	13 522	3 631	149 937	310 080	4 200	81 238	0	607 211
Finspång	660 000	660 000	100%	0	31 190	70 859	2 307	177 578	308 765	19 635	49 325	341	660 000
Gällivare	1 160 000	1 160 000	100%	0	177 414	88 078	120 525	397 023	342 960	0	34 000	0	1 160 000
Gävle	1 320 000	1 320 000	100%	0	221 770	261 096	3 407	235 367	548 709	33 494	16 367	0	1 320 210
Göteborg	2 640 000	2 640 000	100%	0	437 000	56 000	430 000	472 000	695 000	10 000	505 000	35 000	2 640 000
Hallstahammar	660 000	660 000	100%	0	7 033	28 158	7 286	41 857	525 115	4 353	39 741	6 457	660 000
Haninge	1 320 000	1 164 173	88%	155 827	80 776	0	12 783	89 964	616 132	0	321 854	42 664	1 164 173
Haparanda	1 160 000	1 160 000	100%	0	174 500	223 000	113 000	271 000	96 500	30 000	272 000	0	1 180 000
Hofors	660 000	660 000	100%	0	11 128	16 108	625	86 160	476 734	49 852	0	19 393	660 000
Huddinge	1 980 000	1 666 600	84%	313 400	709 265	451 573	1 045	341 592	122 945	0	40 180	0	1 666 600
Håbo	660 000	660 000	100%	0	6 882	9 549	9 001	30 669	568 885	0	0	35 014	660 000
Hällefors	660 000	660 000	100%	0	321	31 532	744	101 151	438 565	0	78 236	9 504	660 053
Härjedalen	660 000	658 800	100%	1 200	15 256	23 186	26 368	49 611	433 272	38 968	52 158	19 981	658 800
Jokkmokk	660 000	660 000	100%	0	140 000	161 000	7 000	90 000	197 000	65 000	0	0	660 000
Kalix	1 160 000	1 160 000	100%	0	251 533	0	3 174	290 144	330 556	0	48 167	236 426	1 160 000
Karlskoga	660 000	642 428	97%	17 572	0	9 587	1 639	45 169	508 203	3 200	74 630	0	642 428
Kiruna	1 160 000	1 034 321	89%	125 679	35 615	221 692	33 040	341 570	345 279	38 625	12 500	6 000	1 034 321
Krokrom	660 000	605 425	92%	54 575	76 651	81 212	37 923	65 448	285 009	57 184	1 998	0	605 425
Köping	660 000	612 294	93%	47 706	23 818	38 202	1 926	123 411	411 560	0	13 377	0	612 294
Lindesberg	660 000	626 808	95%	33 192	7 319	135 963	13 757	71 951	336 260	0	53 635	7 923	626 808
Luleå	1 520 000	1 360 443	90%	159 557	166 952	75 359	54 233	231 666	653 990	0	178 243	0	1 360 443
Lycksele	660 000	660 000	100%	0	221 361	41 825	15 391	77 852	197 363	11 500	28 558	66 150	660 000
Malå	660 000	660 000	100%	0	34 150	46 487	10 753	94 114	263 520	0	210 976	0	660 000
Motala	806 862	806 862	100%	0	5 000	34 970	262	175 111	531 679	59 840	0	0	806 862

Kommun/stad	Disponibelt statsbidrag 2014	Förbrukning av 2014 års disponibla statsbidrag	Förbrukning av 2014 års disponibla statsbidrag (procent)	Resterande medel av 2014 års statsbidrag	Förskola A	Äldreomsorg B	Samråd C	Språk- och kultur D	Samordning E	Ärende- handläggning F	Övergripande information G	Övrigt H	Totalt förbrukat A - H
Norrköping	1 980 000	1 980 000	100%	0	40 000	840 000	7 000	375 000	635 000	19 000	64 000	0	1 980 000
Norrälje	990 000	990 000	100%	0	0	69 418	90 006	147 045	650 500	0	30 000	4 978	991 947
Pajala	1 160 000	1 160 000	100%	0	317 170	248 360	5 800	185 700	340 200	0	62 770	0	1 160 000
Sigtuna	660 000	588 514	89%	71 486	17 756	122 756	5 238	70 943	33 871	1 125	243 686	93 039	588 414
Sandviken	779 000	779 000	100%	0	60 000	75 000	2 000	145 000	494 000	3 000	0	0	779 000
Skinnskatteberg	660 000	660 000	100%	0	23 652	215 744	2 476	73 361	275 835	931	22 886	45 115	660 000
Skövde	990 000	990 000	100%	0	270 000	0	0	133 872	399 344	2 314	37 360	147 110	990 000
Solna	990 000	990 000	100%	0	0	0	160	42 310	864 142	26 237	44 946	12 205	990 000
Sorsele	660 000	659 994	100%	6	47 108	68 190	1 218	184 302	350 159	8 417	600	0	659 994
Stockholm	2 640 000	2 640 000	100%	0	659 602	655 562	30 542	913 302	238 058	4 800	137 534	600	2 640 000
Storuman	660 000	658 284	100%	1 716	65 584	45 807	8 584	187 251	337 060	1 400	12 598	0	658 284
Strömsund	660 000	635 901	96%	24 099	345 932	26 141	0	103 249	121 068	31 045	6 985	1 481	635 901
Sundbyberg	660 000	617 425	94%	42 575	55 000	42 175	9 750	59 600	345 000	15 700	90 200	0	617 425
Sundsvall	1 320 000	1 320 000	100%	0	19 300	5 000	4 000	610 100	546 600	26 800	108 200	0	1 320 000
Surahammar	660 000	660 000	100%	0	351 328	0	5 502	127 140	119 730	1 253	0	55 047	660 000
Södertälje	1 320 000	1 320 000	100%	0	6 508	16 674	6 561	76 270	473 275	500	30 660	709 552	1 320 000
Tierp	660 000	660 000	100%	0	360 800	5 000	0	77 900	210 300	0	6 000	0	660 000
Trosa	660 000	657 228	100%	2 772	225 878	52 888	2 359	166 327	112 496	32 369	64 911	0	657 228
Trollhättan	990 000	651 884	66%	338 116	0	136 991	7 823	168 887	305 535	12 010	17 057	3 581	651 884
Uddevalla	1 290 000	970 539	75%	319 461	0	15 404	879	175 819	437 320	1 840	179 323	159 954	970 539
Umeå	2 480 000	2 479 932	100%	68	170 865	452 284	191 397	1 014 901	535 301	7 800	52 384	55 000	2 479 932
Upplands Bro	660 000	660 000	100%	0	15 890	31 563	0	90 539	500	483 040	38 468	0	660 000
Upplands Väsby	660 000	660 000	100%	0	0	0	25 693	68 296	557 453	800	7 958	0	660 000
Uppsala	1 980 000	1 975 601	100%	4 399	435 202	81 000	1 678	670 500	716 400	58 577	12 244	0	1 975 601
Vilhelmina	660 000	660 000	100%	0	44 344	59 409	43 784	43 907	402 248	0	66 308	0	660 000
Västerås	1 980 000	1 920 818	97%	59 182	288 649	165 450	7 400	154 519	1 255 000	0	49 800	0	1 920 818
Åre	660 000	660 000	100%	0	24 616	41 739	15 391	196 363	256 641	0	83 651	42 124	660 525
Ålvdalen	660 000	660 000	100%	0	31 885	26 002	20 277	39 843	423 835	18 562	83 616	16 960	660 980
Ålvikarby	660 000	659 991	100%	9	71 575	48 311	0	93 260	370 604	2 700	57 348	16 193	659 991
Örebro	1 980 000	923 099	47%	1 056 901	276 994	0	6 117	159 059	1 184	0	197 482	282 263	923 099
Östersund	990 000	817 594	83%	172 406	12 766	13 396	1 000	111 418	483 901	94 953	100 160	0	817 594
Österåker	660 000	660 000	100%	0	40 415	0	0	116 301	460 168	16 752	29 223	3 200	666 059
Östhammar	660 000	647 724	98%	12 276	3 158	0	13 400	157 076	330 400	101 090	42 600	0	647 724
Övertorneå	1 160 000	1 160 000	100%	0	339 800	270 400	1 000	381 100	126 000	20 700	21 000	0	1 160 000
SUMMA	69 543 388	66 078 955	95%	3 464 433	8 489 162	6 786 900	1 511 821	13 583 236	27 009 632	1 561 804	4 657 026	2 509 248	66 108 829

STATSBIDRAG 2014 - Landsting/regioner

Landsting/regioner	Erhållet statsbidrag 2014	Förbrukning av 2014 års statsbidrag	Förbrukning av 2014 års statsbidrag (procent)	Resterande medel av 2014 års statsbidrag	Samråd A	Språk- och kultur B	Samordning C	Arende-handläggning D	Övergripande information E	Övrigt F	Totalt förbrukat A - F
Dalarna	250 000	244 000	97,60%	6 000	0	61 863	112 700	5702	44 700	19 035	244 000
Gävleborg	250 000	224 602	89,84%	25 398	190	27 886	183 362	0	13 164	0	224 602
Jämtland	250 000	216 940	86,78%	33 060	24 201	78 399	1 596	57 751	60 000	54 993	216 940
Norrbottn	250 000	250 000	100,00%	0	0	148 000	0	42 000	76 974	0	250 000
Stockholm	250 000	250 000	100,00%	0	3 633	53 223	0	116 170	0	0	250 000
Sörmland	250 000	193 879	77,55%	56 121	2 828	10 000	56 300	4 751	0	120 000	193 879
Uppsala	250 000	225 200	90,08%	24 800	0	125 000	0	1 500	98 700	0	225 200
Västerbotten	250 000	121 131	48,45%	128 869	21 989	97 043	0	0	0	2 099	121 131
Västmanland	250 000	250 000	100,00%	0	0	79 233	59 113	9 254	2 400	100 000	250 000
Örebro	250 000	132 100	52,84%	117 900	0	0	0	0	132 100	0	132 100
Östergötland	250 000	250 000	100,00%	0	1 916	12 905	196 804	3 869	34 506	0	250 000
Västra Götalands regionen	250 000	250 000	100,00%	0	0	145 000	70 000	0	0	35 000	250 000
Västernorrland	250 000	138 368	55,35%	111 632	1000	0	118 200	0	19 168	0	138 368
SUMMA	3 250 000	2 746 220	84,50%	503 780	55757	838552	798 075	240997	481712	331 127	2 746 220

Länsstyrelsen
Stockholm

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN
Enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor
Box 22067, 104 22 STOCKHOLM
Tfn: 010-223 10 00
Webb: www.lansstyrelsen.se/stockholm/minoriteter
E-post: minoritet.stockholm@lansstyrelsen.se

SAMETINGET
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA
Telefon: 0980-780 30
Webb: www.minoritet.se
E-post: info@sametinget.se